

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΖ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1950

ΑΡΙΘ. 16

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

† Μητροπολίτου Δαρίσης Δωροθέου, Καιομένη Καρδιά.
—† Μητροπολίτου Σάμου Ειρηναίου, Ἡ Οἰκουμένη καὶ
χριστιανικὴ κίνησις καὶ αἱ Ἐκκλησίαι Δυτικῇ καὶ
Ἀνατολικῇ: Β' Ἡ στάσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατο-
λικῆς Ἐκκλησίας.—† Μητροπολίτου Ἀξώμης Νικο-
λάου Ἡ Ἐκκλησία τῆς Αἰθιοπίας. — Ἰωάννου Ν.
Καρμίου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν,
Δύο Εὐζαντινοὶ Ἱεράρχαι καὶ τὸ Σχίσμα τῆς Ρω-
μαϊκῆς Ἐκκλησίας.—Διὰ τὸ Παιδομάζωμα, Ψηφί-
σματα. — Παρατηρήσεων Στήλη: Ἡ Κοίμησις τῆς
Θεοτόκου.—Τὸ ὄρος τῆς Μεταμορφώσεως, — Ὅ,τι
ἐφοβούμεθα.—Χρονικά.—Βιβλιογραφία.

ΚΑΙΟΜΕΝΗ ΚΑΡΔΙΑ

Ἰσχυρὰ μεταβολὴ ἔλαβε χώραν εἰς τὰς καρ-
δίας ἀμφοτέρων τῶν μαθητῶν, ὅταν ὁ Χριστὸς
ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρὸς Ἑμμαοὺς συνωμίλει μετ' αὐ-
τῶν. Ἐνόσφ ἦσαν μόνοι, ἦσαν γεμάτοι ἀπὸ λύ-
πην καὶ ἀτολίαν, ἀλλὰ κατόπιν, ὅλως τούναν-
τιον. Καὶ οἱ ἴδιοι ἐξέφραζον τὸ αἶσθημά των ὡς
ἐξῆς: «Οὐχὶ ἡ καρδιά ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν
ὡς ἐλάλει ἐν τῇ ὁδῷ; Πόθεν ὁμῶς τὸ πῦρ εἰς
τὰς καρδίας των; Πόθεν ὁ ἐνθουσιασμός; Τὸ
γνωρίζομεν. Ὅλα ἤρχοντο ἀπὸ τὸν Χριστόν, ἀπὸ
τοὺς λόγους Του, ὅταν ἐκ τῶν Γραφῶν ἐδείκνυνεν
αὐτοῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. Ναί! ἦτο ὁ Θεάνθρωπος,
ὅστις ἦναπτε καὶ ἔφλεγε τὰς καρδίας των τὸ
πῦρ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ αὐτοῦ.

Τίνος ἔνεκα σήμερον πολλαὶ καρδίαι εἶναι
εἰς τὰ θρησκευτικὰ ψυχραὶ ἢ ἐξ ὀλοκλήρου νε-
κραί; Τίνος ἔνεκα πολλοὶ ἄνθρωποι δέν δύναν-
ται νὰ ἐνθουσιάζωνται πλέον διὰ τὸν Χριστόν,
τὸ ἔργον Του, τὴν Ἐκκλησίαν Του; Εἶναι διότι
δέν Τὸν γνωρίζουν, διότι ἡ εἰκὼν, τὴν ὅποίαν
περὶ Αὐτοῦ φέρουν ἐν τῇ ψυχῇ των, εἶναι σπα-
σμένη, ἐνῷ δι' ὅλους μας πρότυπον πρέπει νὰ
εἶναι οἱ εἰς Ἑμμαοὺς μαθηταί, ἡ καρδιά μας
πρέπει νὰ καίεται ἀπὸ ἐνθουσιασμόν διὰ τὸν
Χριστόν, διότι Αὐτὸς εἶναι ὁ αἰώνιος Θεὸς καὶ
Πατήρ.

Εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Μάρκου ἀναγινώσκο-
μεν, ὅτι διὰ νὰ ἀποφύγῃ τοὺς ὄχλους ὁ Κύριος
ἀνέβη πρωτὶ διὰ νὰ προσευχηθῇ εἰς τὸ ὄρος.
Μετέβησαν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ, ὅταν Τὸν εὗρον,
Τῷ εἶπον ὅτι ὅλοι Τὸν ζητοῦν. Καὶ ὁντως ὅλοι
Τὸν ἐζήτουν. Ὅταν ἤρχετο εἰς μίαν πόλιν, ὅλοι
μετέβαινον πρὸς Αὐτόν. Ὅλοι ἤθελον νὰ Τὸν

ἴδουν, νὰ Τὸν ἀκούσουν, νὰ εὗρουν ἀπὸ Αὐτόν
βοήθειαν. Ὁ αὐτὸς Εὐαγγελιστὴς ἀναφέρει, ὅτι
τόσος λαὸς συνηθροίσθη πλησίον τῆς ἀκτῆς,
ὥστε εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς Του καὶ ἔφερον
τὸ πλοῖον, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ εἰσῆλθε, διὰ νὰ
ἀποφύγῃ τὸν συνωστισμόν. Ὅταν ἐχόρτασε
θαυμασίως τοὺς 5,000 ἄνδρας εἰς τὴν ἔρημον,
αὐτοὶ ἤθελον νὰ Τὸν ἀκολουθήσουν καὶ Τὸν ἀνα-
κηρύξουν Βασιλέα. Ὅποιος ἐνθουσιασμός εἶχε
καταλάβῃ τότε τὸ πλῆθος διὰ τὸν Χριστόν, ὥστε
νὰ Τὸν ἀνακηρύξῃ Βασιλέα! Ἄς ἐνθυμηθῶμεν
ἐπίσης τὴν ἀναφώνησιν τῆς γυναικὸς ἐκείνης
«Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ
οὓς ἐθήλασας». Πόσον πλέον θὰ ἔπρεπε νὰ
καίεται ἡ καρδιά τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν ἡμέ-
ραν τῶν Βαΐων, ὅταν πανηγυρικῶς Τὸν συνώ-
δευαν εἰς τὴν πρωτεύουσάν με ὕμνους καὶ ἀλα-
λαγμοὺς, «Ὡσαννὰ εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος
ἐν ὀνόματι Κυρίου».

Πράγματι, οἱ ἄνθρωποι οἱ σχόντες τὴν εὐτυ-
χίαν νὰ Τὸν γνωρίσουν κατὰ τὸν χρόνον τῆς
ἐπιγείου παρουσίας Του, ἔκαιον ἀπὸ ἐνθουσια-
σμόν δι' Αὐτόν, διότι ὅλα ὅσα ἐβλεπον εἰς Αὐ-
τόν καὶ ὅσα ἤκουον ἀπὸ Αὐτόν ἐξήπλωναν τὸ
πῦρ τῆς ἀγάπης εἰς τὰς καρδίας των. Δέν ἐζη-
δι' ἑαυτόν, δέν ἐγνώριζεν ἑαυτόν, ἀλλ' ἐζη μό-
νον διὰ τὸν ἄνθρωπον. Δέν ὑπάρχει ἐνέργεια,
τὴν ὅποίαν νὰ μὴ ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὸν ἄν-
θρωπον. Ὅταν, κουρασμένος ἀπὸ τὸ ἔργον Του,
ἔπρεπε νὰ ἀναπαυθῇ, ἦτο ἡ μόνη Του χαρὰ νὰ
προσκαλῇ τὰ παιδάκια καὶ νὰ τὰ εὐλογῇ. Ὅπου
ἤκουε ὅτι κάπου ὑπῆρχεν ἀσθενής, ἔσπευδε νὰ
τὸν θεραπεύσῃ. Δέν ἠδύνατο νὰ βλέπῃ τὰ δά-
κρυα τῶν συγγενῶν ὀπισθεν τοῦ φερέτρου νε-
κροῦ φερομένου πρὸς ἐνταφιασμόν, ἀμέσως τὸν
ἀνίστα ἐκ τῶν νεκρῶν. Καὶ ὅταν μὴ καρδιά ἦτο
πληγωμένη ἀπὸ τὸ βέλος τῆς ἁμαρτίας, τὴν ἐλάμ-
βανε καὶ ἔλεγε «Θάρσει, ἀφέωνται σοὶ αἱ ἁμαρ-
τίαι σου».

Ἐάν ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι τότε ἐνθουσιάζοντο
διὰ τὸν Χριστόν, βλέποντες εἰς Αὐτόν μόνον ἕνα
Διδάσκαλον καὶ ἕνα ἱατρόν, ἡμεῖς πρέπει νὰ
μένωμεν ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι βλέποντες Αὐ-
τόν Θεόν καὶ Κύριόν μας, νὰ μένωμεν ἄνευ αἰ-
σθήματος πρὸς Αὐτόν, τὸν μόνον κυβερνήτην καὶ
ὁδηγὸν τῆς ζωῆς μας; Ἀσφαλῶς ὄχι, ἡ καρδιά
μας πρέπει νὰ καίεται ἀπὸ ὁμοίον ἐνθουσιασμόν

διότι οὐδέποτε ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀγαπήσῃ τόσον τοὺς ἀνθρώπους, τοῦτο μόνον ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς τὸ πράττει. Καὶ ἂν σήμερον θὰ ὑπάρχῃ κανεὶς, ὅστις νὰ δεικνύῃ κάποιαν ἀγάπην πρὸς τοὺς συναθρώπους του, τὸ πράττει βλέπων τὸ ἄφθαστον πρότυπον, τὸν Χριστόν.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁμοίως τὸ φῶς ἡμῶν. Ἦδη ὀλίγας ἐβδομάδας μετὰ τὴν γέννησίν Του ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ γέροντος Συμεὼν «Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν». Ὁ περιπατῶν εἰς τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ δὲν θὰ περιπατήσῃ ποτὲ εἰς τὸ σκότος. Ἡ διδασκαλία Του εἶναι φῶς, παρουσιάζει σαφῆνειαν δι' ὅλα καὶ διὰ τὰ σκοτεινότερα τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς. Ἐπὶ δύο χιλιάδας ἔτη ἡ διδασκαλία Του ζῇ καὶ φωτίζει καὶ θὰ ἐξακολουθῇ φωτίζουσα εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ἐπίσης ἡ ζωὴ μας. «Ἦλθον ἵνα ζῶν ἔχωσι» λέγει ὁ Ἰδιος. Καὶ ἀλλαχού «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ θὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον». Ὁ πιστεύων εἰς τὸν Χριστόν καὶ τὴν διδασκαλίαν Του ἔχει μέσα του ἓνα νέον βίον ὑπερφυσικόν, καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του θὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν εὐλογημένην ἐν τῷ Χριστῷ ζωὴν. Ὁ πιστεύων εἰς Αὐτόν καὶ ἀκολουθῶν τὴν διδασκαλίαν Του ἔχει διὰ τὴν ἐδῶ ζωὴν μίαν ἄλλην ὑψηλοτέραν ἔννοιαν.

Ἄλλ' εἶναι ἔτι πλέον δι' ἡμᾶς ὁ Χριστὸς. Εἶναι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τόσον σκληρὰ διὰ νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, νὰ μᾶς ἐξαρπάσῃ ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ σατανᾶ, διὰ νὰ δυνηθῶμεν εἰς τὴν αἰωνιότητα νὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι. Εἰς Αὐτόν καὶ μόνον ἐφαρμόζεται τὸ ὑπ' Αὐτοῦ λεχθέν, «Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις θῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων». Ἀλλὰ δὲν εἴμεθα φίλοι του ὅταν ἐσταυρώθῃ, εἴμεθα, λόγῳ τῆς ἁμαρτίας, ἐχθροὶ Του. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θαυμάσιος λόγος τοῦ Παύλου «Διὰ τοῦτου ἔδειξεν ὁ Θεὸς τὴν ἀγάπην Του πρὸς ἡμᾶς ὅτι, ἡμῶν ὄντων ἁμαρτωλῶν, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν».

Αὐτὸν λοιπὸν δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἀγαπῶμεν; νὰ καίωμεθα ἀπὸ θεῖον ἐνθουσιασμόν δι' Αὐτόν; νὰ εἴμεθα ἀπέναντί Του ψυχροὶ καὶ ἀναίσθητοι; Ὡ! ὅχι, ἡ καρδία ἐκάστου πρέπει νὰ καίεται ἀπὸ ἐνθουσιασμόν πρὸς τὸν Θεόν καὶ Σωτῆρα.

Πῶς θὰ δειχθῇ ὁ ἐνθουσιασμός μας αὐτός; Πρὸ παντός πρέπει νὰ ζῶμεν δι' Αὐτόν καὶ νὰ ἐργαζώμεθα δι' Αὐτόν καὶ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ. Ὅλη ἡ ζωὴ μας καὶ ἡ ἐργασία μας πρέπει νὰ διευθύνεται ἀπὸ τὸν Χριστόν καὶ νὰ κατευθύνεται κατὰ τὰς ἐντολάς Του. Ὁ Ἰωάννης γράφει «Αὕτη εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, νὰ τηρῶμεν τὰς ἐντολάς Του». Καὶ ὁ Χριστὸς λέγει «Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ ἀγαπῶν με». Ὅταν ὁ βίος μας ἀκολουθῇ τὸν Χριστόν, ὅταν εἴμεθα σταθεροὶ εἰς τὴν πίστιν, τότε ἡ καρδία μας καίεται ἀπὸ ἐνθουσιασμόν, τότε πληροῦμεν τὸ θέλημά Του.

Η ΟΙΚΟΥΜ. ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΚΑΙ

ΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ

Β'. Ἡ στάσις τῆς Ὁρθοδόξου

Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δὲν εἶναι οὐσιωδῶς διάφορος εἰς τὴν διδασκαλίαν της καὶ τὰς ἀντιλήψεις της εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν Οἰκουμενικὴν κίνησιν τῶν διαφόρων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν εἶναι ὅμως τόσον ἀνένδοτος καὶ ἀμείλικτος εἰς τὰς σχέσεις της πρὸς τοὺς μὴ ὀρθοδόξους χριστιανούς. Ἐντὸς αὐτῆς ἡ ἐλευθερία τοῦ χριστιανοῦ σώζεται περισσότερο εἰς τὴν κίνησιν της καὶ εἰς τὸν μυστικόν της σύνδεσμον πρὸς τὴν θείαν χάριν, πρὸς τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Κυρίου. Ἡ ἐλευθερία τῶν πιστῶν ἐντὸς τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας κατευθύνεται ἀπὸ τὴν Ἱεραρχίαν, καὶ ἡ λύτρωσις καὶ ἡ δικαίωσις εἶναι περισσότερο ἔργον τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἱεραρχικῆς ἐξουσίας καὶ ὀλιγώτερον ἀποτέλεσμα συμπράξεως ἐλευθερίας καὶ θείας χάριτος. Ἡ ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δὲν διαφωνεῖ πρὸς τὴν παπικὴν Ἐκκλησίαν ὡς πρὸς τὴν ἐξαγορὰν τῆς λυτρώσεως τοῦ κόσμου διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου, ἀλλ' ἐξαιρεῖ τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ποὺ εἶναι ὁ θρίαμβος τῆς θεανδρικῆς του προσωπικότητος, συντριβὴ τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ θανάτου, λύτρωσις καὶ ἀνακαίνισις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κτίσεως ὅλης, φωτισμός καὶ θέωσις τῆς Δημιουργίας, καινὸς οὐρανὸς καὶ καινὴ γῆ.

Κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν ἡ διαδικασία τῆς λυτρώσεως νοεῖται ἢ διὰ τῶν ὁδυνῶν τοῦ ἁμαρτάνοντος πιστοῦ ἐξέλεωσις τῆς θείας δικαιοσύνης καὶ ἢ ἐντεῦθεν ἀπορρέουσα θεῖα εὐσπλαγχνία. Εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς διανοήσεως της καὶ εἰς τὸν τρόπον τῆς οἰκειώσεως τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Σωτῆρος καὶ εἰς τὸ σχῆμα τῆς διοικήσεώς της ἐβάρυνε τὸ νομικὸν πνεῦμα τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, τὸ ὁποῖον ἐπέζησεν εἰς τὴν Δύσιν καὶ μετὰ τὴν πτώσιν της.

Ὡς πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν αἱ συνθήκαι τῆς θεμελιώσεώς της ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου

Καὶ εἰς τὸν δημόσιον καὶ εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐργαζώμεθα διὰ τὸν Χριστόν. Ἡ πίστις μας πρέπει νὰ τὰ χαρακτηρίζῃ ὅλα. Ὅσῳ μεγαλύτερος εἶναι ὁ ἐνθουσιασμός μας διὰ τὸν Χριστόν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, τόσῳ πλέον εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ προσφέρωμεν θυσίαν διὰ τὸν Χριστόν. Αὐτὸς ὁ ἐνθουσιασμός, ὅπως τότε εἰς τοὺς μαθητάς τοὺς πορευομένους εἰς Ἐμμαούς, θὰ μᾶς φέρῃ χαρὰν μεγίστην, χαρὰν οὐράνιον, ἥτις εἶναι ἡ μόνη διαρκὴς ἀπὸ πάσαν ἄλλην κοσμικὴν τοιαύτην.

† Ὁ Λαρίσης ΔΩΡΟΘΕΟΣ

παράγοντος πρὸς τὸ οἰκουμενικὸν πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξαν διάφοροι. Τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ὡς σοφία καὶ γνῶσις, ὡς διοικήσις καὶ χαροποιὰ καλλιτεχνικὴ μορφή, ἐπέδρασαν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς οἰκειώσεως τῆς διαμορφώσεως τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας ἐν τῇ πράξει. Ὁ ἀτομικὸς χαρακτήρ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐκδηλός. Ἰσχυραὶ προσωπικότητες μεγάλων σοφῶν, ποιητῶν καὶ καλλιτεχνῶν εἶναι οἱ δημιουργοὶ του. Ὁ ρωμαϊκὸς πολιτισμὸς εἶναι πολιτισμὸς ὁμάδος. Τὸ δίκαιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται ἡ ρωμαϊκὴ ἰδιοφυΐα, εἶναι ἄνθησις τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, εἰς τὸν πρῶτον ἔχει βαρύνουσαν θέσιν τὸ ἄτομον, εἰς τὸν δευτέρον ἀντιθέτως τὸ σύνολον κυριαρχεῖ εἰς βάρος τοῦ ἀτόμου. Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἡ ἐλευθερία εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς ἔχει τὴν ἰδίαν θέσιν ἀκόμη καὶ ἀπέναντι καὶ αὐτῆς τῆς θείας χάριτος. Συμπράττει μετ' αὐτῆς εἰς τὴν ἐφαρμογὴν, εἰς τὴν βίωσιν τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὴν διακυβέρνησιν τῆς Ἐκκλησίας ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία υἱοθετεῖ τὸ συνοδικὸν σύστημα, δημοκρατικὸν θεσμόν ὅπου κυριαρχεῖ ἡ ἐλευθερία γνῶμη τῶν πλειόνων. Ἐντὸς τοῦ συστήματος αὐτοῦ σῶζεται περισσότερον ἡ ἀνθρωπινὴ ἀξιοπρέπεια ποῦ ἐξηγοράσθη διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ καὶ προεβιβάσθη εἰς ὑψίστην ἀξίαν ἐντὸς τῆς ἱστορίας ὑπὸ τὴν ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν ὅτι ἐμβαθύνεται καὶ ὁλοκληροῦται εἰς τὸ νόημά της ἐφόσον ἐκουσίως θά θυσιάζεται συνεχῶς χάριν τοῦ συνόλου.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία πιστεύει ὅτι βαδίζει εἰς τὸν σκοπὸν της, εἰς τὴν χριστιανοποίησιν τοῦ κόσμου, εἰς τὴν κατάργησιν τῆς πάλης τοῦ κακοῦ, εἰς τὴν θέωσιν τῆς κτίσεως καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μετὰ τὴν ἐκουσίαν συμμόρφωσιν τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν θείαν κλῆσιν, ὅπως εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ ὡς θεία χάρις. Μετὰ τὴν σύμπραξιν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου ὅλα αἱ δημιουργικαὶ δυνατότητες τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας, κυριαρχοῦμεναι εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος, συντρέχουν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον. Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ χαρακτηρίζει τὴν θέσιν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ πίστις της ὅτι ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐντὸς αὐτῆς οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ παρίσταται ἐντὸς τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἱστορίας. Τοῦτο ἐκφράζει ἡ Ἐκκλησία ὡς ἀδιάσπαστος συνέχεια τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Καθ' ὁμοιότητα τοῦ Κυρίου εἶναι καὶ ἐκείνη θεανδρική, Θεὸς κόσμος, Θεὸς ἀνθρωπότης. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς τὴν ἀποδέχεται ἡ Ὁρθόδοξος ἀντίληψις, ἐκφράζει ὅλους τοὺς χαρακτήρας, μετὰ τοὺς ὁποῖους τὴν προσδιώρισεν τὸ σύμβολον τῆς 1ης καὶ 2ας Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὡς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικήν. Ἐντὸς αὐτῆς ἐνοῦνται ὅλα τὰ τέκνα της, ζῶντες καὶ νεκροί, εἰς ἓν μυστικὸν σῶμα μετὰ κεφαλὴν τὸν Κύ-

ριον Ἰησοῦν, καὶ εἶναι αἰώνιος, ἀναμένουσα τὴν πραγμάτωσιν της εἰς τὸν κόσμον διὰ τῆς συμπράξεως τῆς φωτισμένης ἀπὸ τὴν θείαν χάριν ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας. Συνεχίζεται ἡ ζωὴ της διὰ τῆς ἀδιακόπου διαδοχῆς τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας καὶ διὰ τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ ὡς ὄργανον, μέσῳ τοῦ ὁποῦ μεταδίδεται ἡ θεία χάρις ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ἡ κατάργησις ἢ ἡ ἄρνησις τῆς ἐπισκοπικῆς ἐξουσίας ὡς θεσμοῦ λειτουργοῦντος ἀπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων ἄχρι σήμερον ὡς θεμελιώδους συστατικοῦ ποῦ ἐξασφαλίζει τὴν συνέχειαν τῆς Ἐκκλησίας ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, ἐπιφέρει τὴν κατάρρευσιν τῆς ὑποστάσεώς της. Ἐντεῦθεν ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἀρνεῖται νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν ὅρον Ἐκκλησία εἰς τοὺς χριστιανούς ἐκείνους, ὅσοι ἀπείσπασθησαν ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴν τῶν Ἐκκλησιᾶν καὶ μόνον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀνέχεται νὰ φέρῃ τὸν τίτλον τοῦτον.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἡμετέρα Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἀρνεῖται ὅτι πολλοὶ χριστιανοὶ τῆς Δύσεως, ὅσοι ἀπέκοψαν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς μητρὸς τῶν Ἐκκλησιᾶς καὶ κατήργησαν τὴν ἱερατικὴν ἐξουσίαν ὡς μυστήριον καὶ μάλιστα τὸν ἐπισκοπικὸν βαθμὸν ὡς περιττὸν ἀνθρώπινον κατασκευάσμα, δυσκόλως θὰ ἠδύναντο νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀποτελοῦντες Ἐκκλησίαν. Ἐν τούτοις, ὅσοι διεφύλαξαν τὴν ἱερωσύνην καὶ τοὺς τρεῖς μάλιστα βαθμούς της, ὡς εἶναι ἡ Ἐπισκοπιανή, Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Σουηδίας καὶ ἡ τῶν Παλαιοκαθολικῶν, ἀνεξαρτήτως τοῦ κύρους τῶν χειροτονιῶν καὶ τῆς ἀμφισβητουμένης ἀποστολικῆς τῶν διαδοχῆς ὡς πρὸς τοὺς πρώτους, χωρὶς νὰ τίθεται τοιοῦτον ζήτημα διὰ τοὺς τελευταίους, δύνανται νὰ ἀντικρουθοῦν μετὰ σεβασμὸν καὶ νὰ ἐλκύσουν τὴν προσοχὴν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὸν τρόπον, μετὰ τὸν ὁποῖον δέχονται τὴν ἐξ ἀποκαλύψεως χριστιανικὴν ἀλήθειαν καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφήν τῶν ὡς ἐντεταγμένης μυστηριακῆς ζωῆς καὶ εἰς ἄλλα, καὶ διὰ καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ ἱερωσύνης καὶ ἐπισκοπικῆς ἐξουσίας.

Ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καὶ ἀρχαιότερον καὶ ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντίνου τοῦ Ε', τὸ 1898 ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν δι' ἀνταλλαγῆς ἐορταίων εὐχετικῶν γραμμάτων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, εἰς κηδεῖας ὀρθοδόξων ἢ Ἀγγλικανῶν ὅπου παρατηρεῖται ἑλλειψὶς κληρικοῦ τοῦ οἰκείου δόγματος. Μάλιστα δὲ ἡ ἐπὶ Ἰωακείμ Γ', τὸ 1902 δι' ἐγκυκλίου διαδηλωθεῖσα διάθεσις τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πρὸς μελέτην καὶ ἔρευναν τῶν διαφορῶν τῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ σκοπὸν περισσοτέρας ἀμοιβαίας προσεγγίσεως, καὶ ἡ κατὰ τὸ 1920 ἄλλη πρόσκλησις τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως πρὸς συνεννόησιν καὶ κοινὴν δράσιν ἐπὶ ὅλως πρακτικῶν ζητημάτων τοῦ Χριστια-

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ

Ἡ ἱστορικὴ δρᾶσις της
τὸ ἔργον της καὶ ἡ ἀποστολὴ της

1. Ἀρχαὶ τοῦ χριστιανισμοῦ

Ἡ Αἰθιοπία εἶναι χώρα κατ' ἐξοχὴν χριστιανική. Ὁ αἰθιοπικὸς χριστιανισμὸς εἶναι κλάδος τοῦ χριστιανισμοῦ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς· εἰσῆχθη δὲ εἰς τὴν Αἰθιοπίαν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δ' αἰῶνος. Ὡς ἔχει ἡ Ἀρμενία τὸν πᾶτρώνα της, Γρηγόριον τὸν Φωτιστὴν, οὕτως ἔχει καὶ ἡ Αἰθιοπία τὸν πᾶτρώνα της· εἶναι ὁ Ἅγιος Φρουμέντιος. Οἱ Αἰθίοπες γεραίρουν αὐτὸν ὑπὸ τὸ ἐπώνυμον: Ἀββᾶ Σαλάμα (ὁ πατὴρ τῆς εἰρήνης) ἢ Κεσσάτε Βιρχάν (φωτιστής). Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει τὴν μνήμην του τὴν 30ὴν Νοεμβρίου.

Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἀπὸ τῆς Ἀποστολικῆς ἡδὴ περιόδου ὑπῆρξαν ἐν τῇ χώρᾳ λάμψεις τινὲς χριστιανικῆς πίστεως, ἀλλ' ἡ εἰς Χριστὸν ἐπιστροφή τοῦ Αἰθιοπικοῦ λαοῦ ἄρχεται διὰ τοῦ Ἁγίου Φρουμεντίου. Ἡ ἐκχριστιάνισις τῆς Αἰθιοπίας ἔχει μὲν στοιχεῖον ρωμαντικόν, ἀλλ' εἶναι ἀδιαμφισβητήτως ἱστορία αὐθεντική. Ἀφηγείται αὐτὴν ὁ λατῖνος ἱστορικὸς Ρουφῖνος, ὡς ἤκουσεν αὐτὴν παρ' αὐτοῦ τοῦ Αἰδεσίου αὐτῶ ἀδελφοῦ τοῦ Ἁγίου Φρουμεντίου.

«Φιλόσοφος τις, Μητροδῶρος τὸ ὄνομα, ἀναφέρεται ὅτι εἰσέδυσεν εἰς τὰς Ἰνδίας* ἵνα θεαθῇ τὸν τόπον καὶ γνῶσιν τοὺς ἀνθρώπους. Παρακινούμενος ἀπὸ τὸ παράδειγμά του φιλόσοφος τις ἐκ Τύρου (Συρίας) Μερόπιος τὸ ὄνομα, ἐπεθύμησε νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς Ἰνδίας μὲ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ δύο νεαροὺς παῖδας συγγενεῖς πρὸς αὐτόν, ὧν καὶ παιδαγωγὸς ἦτο εἰς τὴν θύραθεν παιδείαν.

Ὁ νεώτερος αὐτῶν ἐκαλεῖτο Αἰδέσιος, ὁ δὲ ἕτερος Φρουμέντιος. Ὅτε εἶδε καὶ ἔλαβε σημείωσιν περὶ ὧν ὅσα ἡ ψυχὴ του ἀπῆλυν.

* Κατὰ τοὺς ἑλληνορωμαϊκοὺς χρόνους ἡ Αἰθιοπία συνεχέτο μὲ τὰς Ἰνδίας.

.....
νισμοῦ, μαρτυροῦν τὸν πόθον τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας πρὸς ἐξέγερσιν μιᾶς ὁδοῦ συνεννοήσεως, ἵνα βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἀπὸ τῶν πρακτικωτέρων θεμάτων προεπιβάλλοντο αἱ συνειδήσεις καὶ εἰς τὰ βαθύτερα καὶ οὐσιωδέστερα στοιχεῖα ποὺ συνιστοῦν τὸν χαρακτήρα τῆς Ἐκκλησίας· ἐννοεῖται, ὅτι δέον νὰ θεωρῇται πάντοτε ἀμετακίνητος ἡ βᾶσις, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἵσταται ὡς πρεσβυγενὴς ὡς Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

* Ἐπειτα τελευταῖον: Ἡ «Una Sancta» τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως καὶ ἡ μὴν «Mia Ayla».

† Ὁ Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

σεν, ἐπελήφθη τῆς ὁδοῦ οἷκαδε ἐπιστρέφων. Τὸ πλοῖον, ἐφ' οὗ ἐπέβαινεν, ἠγκυροβόλησεν εἰς λιμένα τινά, ἵνα ὑδρεύσῃ καὶ τροφίμα προμηθευθῇ. Ἐθιμον εἶχον οἱ ἐκεῖ βάρβαροι, νὰ κατασφάζουν τοὺς ἐν μέσῳ αὐτῶν εὐρισκομένους Ρωμαίους, ὡσάκεις ἐμάνθανον παρὰ τῶν γειτονικῶν φυλῶν, ὅτι διελύετο ἡ μετὰ αὐτῶν καὶ τῶν Ρωμαίων συνθήκη. Ἐφορμήσαντες κατὰ τοῦ πλοίου τοῦ φιλοσόφου κατέσφαξαν αὐτόν καὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ. Οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ νεαροὶ παῖδες ἐσκιάζοντο ὑπὸ δένδρον παρασκευάζοντες τὰ μαθήματά των. Ἐξ οἴκου φειδόμενοι αὐτῶν οἱ βάρβαροι μετέφεραν αὐτοὺς εἰς τὸν βασιλέα. Οὗτος δὲ κατέστησε τὸν μὲν Αἰδέσιον οἰνοχόον, τὸν δὲ Φρουμέντιον ταμίαν καὶ γραμματέα, διαγνώσας ἐν αὐτῷ εὐφυΐαν καὶ σύνεσιν. Ἀποθανὼν ὁ βασιλεὺς κατέλιπε σύζυγον καὶ ἀνήλικον υἱόν, διάδοχον τοῦ ἐρήμου θρόνου, ἀφῆκε δὲ τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ νεαρὸς ξένους νὰ κάμουν ὅ,τι ἄρεσκε εἰς αὐτούς. Ἀλλ' ἡ βασιλομήτωρ μηδένα ἔχουσα πιστὸν μετὰ τῶν ὑπηκόων της ἐν ὧν τῷ βασιλεῖ, μετὰ δακρύων παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ συμμερισθοῦν μετ' αὐτῆς τὰς εὐθύνas τοῦ βασιλείου, μέχρις ὅτου ἀνδρωθῇ ὁ υἱὸς της· ἰδιαιτέραν ἔκκλησιν ἔκαμε πρὸς τὸν Φρουμέντιον, οὗτινος ἡ ἱκανότης ἦτο ἀνταξία τῆς διοικήσεως τοῦ βασιλείου, διότι ὁ ἕτερος, καίτοι νομιμόφρων καὶ ἀκέραιος τὴν καρδίαν, ὅμως ἦτο ἀπλοῦς.

Καθ' ὃν χρόνον εὐρίσκοντο ἐν Αἰθιοπίᾳ, ἐκράτει δὲ καὶ ὁ Φρουμέντιος εἰς τὰς χεῖρας του τὰς ἡνίας τῆς κυβερνήσεως τῆς χώρας, διηγείρεν ὁ Θεὸς τὴν καρδίαν του καὶ ἤρchiσε ν' ἀναζητῇ τοὺς χριστιανούς μετὰ τῶν ἐκ τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους ἐμπόρων· δίδων εἰς αὐτοὺς μεγάλην ἐπιρροὴν προέτρεπε νὰ ἰδρύνουν εἰς διάφορα μέρη συναγωγὰς, ἵνα συνέρχωνται εἰς αὐτάς κατὰ τὰ ρωμαϊκὰ ἔθιμά των. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ ἔκαμεν. Οὕτως δ' ἐνεθάρρυνε τοὺς ἄλλους δι' εὐνοiῶν καὶ εὐεργετημάτων προσελκύνων αὐτοὺς, ἐδάφη καὶ ἄλλα ἐπιτήδεια χορηγῶν καὶ παντοιοτρόπως προάγων ἐν τῇ χώρᾳ τὸν σπὸρον τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ὅτε ἠνδρώθη ὁ πρίγκηψ, οὗτινος ἦσκουν τὴν ἀντιβασιλείαν, κατέθηκαν τὴν ἐντολήν, τὴν ὁποῖαν πιστῶς ἀνέλαβον· καίτοι δὲ ἡ βασιλομήτωρ καὶ ὁ υἱὸς της ἐπιμόνως ἐζήτησαν νὰ κρατήσουν αὐτοὺς καὶ παρεκάλεσαν αὐτοὺς νὰ παραμείνουν ἐν τῇ χώρᾳ, ὅμως αὐτοὶ ἐπ' ἀνέκαμψαν εἰς τὴν ρωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν.

Ὁ μὲν Αἰδέσιος ἔσπευσε νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συγγενεῖς του, ὁ δὲ Φρουμέντιος ἦλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν λέγων, ὅτι δὲν ἦτο δίκαιον ν' ἀποκρύψῃ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. Ἐκθέσας τὴν ὅλην ὑπόθεσιν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον προέτρεψεν αὐτόν ν' ἀποβλέψῃ εἰς ἱκανὸν ἄνθρωπον, ἵνα ἀποστείλῃ αὐτόν ἐπίσκοπον ἐπὶ τῶν ἡδὴ συνηγμένων ἐκεῖ πολλῶν χριστιανῶν καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ βαρβαρικοῦ ἐδάφους νῶν. Ἐπιμε-

λως ζυγίσας τούς λόγους και τὰ ἔργα τοῦ Φρουμεντίου ὁ Ἀθανάσιος (ὅστις προσφάτως ἀνέλαβε τὴν ἐπισκοπὴν) καὶ ἐκτιμήσας τὸν ἄνδρα τοῦτον, ἐπὶ συνόδου τῶν πρεσβυτέρων ἐδήλωσεν: Τίνα ἄλλον δυνάμεθα νὰ εὐρώμεν ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ πνεῦμα Θεοῦ καὶ ἱκανὸν νὰ ἐπιτελέσῃ ταῦτα; ἐχειροτόνησε τὸν Φρουμέντιον ἐπίσκοπον· ἀναφέρεται δὲ ὅτι τοιαύτη ἐδόθη εἰς αὐτὸν παρὰ Θεοῦ χάρις, ὥστε καὶ θαύματα ἀποστολικά παρ' αὐτοῦ ἐτελοῦντο καὶ βάρβαροι ἀναρίθμητοι δι' αὐτοῦ εἰς τὴν πίστιν ἐπέστρεψαν. Ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ καὶ λαοὶ χριστιανικοὶ ἔγειναν καὶ ναοὶ εἰς διάφορα μέρη τῶν Ἰνδιῶν ἐκτίσθησαν καὶ ἱερεῖς κατεστάθησαν. Γνωρίζω δὲ τὰ γεγονότα ταῦτα οὐχὶ ἐκ λαϊκῶν ἀφηγήσεων, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ στόμα αὐτοῦ τοῦ Αἰθιοπίου, ὅστις σύντροφος ὑπῆρξε τοῦ Φρουμεντίου καὶ τελευταίως ἐχειροτονήθη ἱερεὺς ἐν Τύρῳ».

Ἐκ τῆς ἀφηγήσεως ταύτης τοῦ Ρουφίνου γνωστὸν καθίσταται ὅτι ὁ Φρουμέντιος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος Ἀξώμης ἐν Αἰθιοπία. Διὰ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ χειροτονίας τοῦ ἀνδρὸς τούτου καὶ τῆς εἰς Αἰθιοπίαν ἀποστολῆς του συνεδέθη ἡ νεόφυτος Ἐκκλησία Αἰθιοπίας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας.

2. Δραῖσις τῆς νεαρᾶς Ἐκκλησίας

Εἰς τὰ πρῶτα βήματα τῆς ἀναπτύξεώς της, ἔχουσα ἢ ἐν Ἀξώμῃ νεόφυτος Ἐκκλησία ἀνάγκην πνευματικῆς κηδεμονίας, εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν ἤρchiσε ν' ἀναφέρηται, ἵνα ἐκεῖθεν λαμβάνει τὸν πνευματικὸν Ἀρχηγόν της.

Ὁ δεσμὸς οὗτος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν συνεπήγαγεν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Αἰθιοπίας τὰς συνεπειὰς τῶν περιπετειῶν, εἰς ἃς ἐνεπλάκη ἡ χριστιανωσύνη, ἐν Αἰγύπτῳ κατόπιν τῶν σφοδρῶν χριστολογικῶν ἐρίδων ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ.

Γόνιμος εἰς εὐαγγελικὴν δρασὶν ὑπῆρξεν ἡ πρώτη περίοδος τῆς ἐν Αἰθιοπία Ἐκκλησίας. Ἡ χριστιανικὴ πίστις διεδόθη καὶ πέραν τῆς Ἀξώμης, πρωτευούσης τότε τῶν Νεγκούς. Τὴν ἐπιδρασίαν της ἤρchiσε νὰ ἐμφανίξῃ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐξελίξεως τῆς χώρας. Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην, τόσον εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῆς μεγάλως συνετέλεσαν αἱ σχέσεις μεταξὺ τῆς Αἰθιοπίας καὶ τοῦ λοιποῦ μεσογειακοῦ κόσμου.

Τὸ Βυζάντιον, ἡ ἐστία αὕτη τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἡκτινοβόλει τότε πέραν τῶν ὁρίων τῆς Αὐτοκρατορίας. Τακτικὴ ὑπῆρχε μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀξώμης ἐπικοινωνία. Ἐκ τῆς ἐπαφῆς ταύτης περισσότερα ἐπωφελεῖτο ἡ Ἀξώμη καὶ συνεπῶς ἡ Ἐκκλησία Ἀξώμης. Εἰς τὴν πρώτην ἀναζωπύρωσιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐν Αἰθιοπία ἐντόνως ἐνεφύσησαν οἱ ἀπὸ τὴν χώραν τῶν «Ροῦμ» καὶ συγκεκριμένως, οἱ ἀπὸ τὴν Συρίαν, προερχόμενοι ἐννέα ἱεραπόστολοι οἱ γνωστοὶ παρ' Αἰθίοψιν

ὑπὸ τὸ ὄνομα Ζετένγιε Κεδδουσαν, ἥτοι οἱ ἐννέα ἅγιοι. Ἡ δρασις τῶν ἀπὸ Συρίας ἱεραποστόλων τούτων ἐσημειώθη μετὰ τὴν ἵδρυσιν μοναστηρίων, μετὰ τὴν μετάφρασιν ἱερῶν βιβλίων καὶ μετὰ τὴν σύστασιν κέντρων πνευματικῆς καὶ θρησκευτικῆς κινήσεως ἐν Αἰθιοπία.

Καὶ αὐτοὶ οἱ Νεγκοὺς συνέβαλον εἰς τὴν πρόοδον τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Οὗτοι ὑπερήσπισαν τὸν χριστιανισμόν καὶ ἐκτὸς τῆς Αἰθιοπίας. Ἐπὶ προστασίᾳ τῶν διωκομένων χριστιανῶν ἀνέλαβον ἐκστρατείας. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ νεαροῦ χριστιανικοῦ κράτους λαμπρὰς σελίδας ἀναγράφει ἡ ἱπποτικὴ καὶ ἡρωϊκὴ ἐκστρατεία τῶν Νεγκούς εἰς τὴν Ὑμένην πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἐκεῖ Ἰουδαίων Ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ὁμαδὸν κατεδίωξαν τοὺς χριστιανούς καὶ κατέσφαξαν αὐτοὺς ἀνηλεῶς. Ἀπὸ τοῦ μαρτυρολόγιον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι γνωστὰ τὰ κατὰ τὸν Ἀρέθαν καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ μαρτυρησάντων ἐν Ἀραβίᾳ. Ἐπροστάτευσεν τότε οἱ Νεγκοὺς τὴν διωκομένην χριστιανωσύνην, ὃν τρόπον ἡ Γαλλία κατ' ἀρχὰς βραδύτερον καὶ ἡ Ρωσία, παρόμοιον ἀναλαβοῦσαι ἔργον ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις, ἐπροστάτευσεν τοὺς ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ ὁμοδόξους τῶν*.

3. Αἱ ἀραβο-ἰσλαμικαὶ κατακτήσεις.

Ἄλλ' ἢ περὶ τὰ μέσα τοῦ Ζ' αἰῶνος δημιουργηθεῖσα ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ νέα κατάστασις πραγμάτων ἐπηρέασε τὰς τύχας τῆς ἐν Αἰθιοπία χριστιανωσύνης. Ἡ ἀνὰ τὴν Μ. Ἀνατολὴν ἐξάπλωσις τῶν ἀραβο-ἰσλαμικῶν κατακτήσεων ἀπέκοψε τὰς μεταξὺ Αἰθιοπίας καὶ τοῦ λοιποῦ Μεσογειακοῦ κόσμου σχέσεις. Ἡ χριστιανωσύνη ὑπέστη ἐν Ἀνατολῇ πλήγματα σοβαρά. Ποῦ μὲν ἐξησθένησε, ποῦ δὲ ἐξεμηδενίσθη. Τὰ πλήγματα ταῦτα ἐπῆλθον μετὰ τὴν ἀναστάτῳσιν καὶ τὴν ἐξασθένησιν τὴν προκληθεῖσαν ἀπὸ τὰς χριστολογικὰς ἐρίδας, αἱ ὁποῖαι διέσπασαν τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν εἰς διαφόρους μερίδας καὶ ἀντιζηλίας ἃς ἐδημιούργησαν ἀνὰ μέσον αὐτῶν πρὸς ὄφελος τῶν κατακτητῶν. Συνεπεία τῶν ἐρίδων καὶ τῶν ἀντιζηλιῶν τούτων ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας διηρέθη ἐν Αἰγύπτῳ εἰς δύο: τὴν Μελητικὴν (Ἑλληνο-ὀρθόδοξον) καὶ τὴν Ἰακωβιτικὴν (Κοπτικὴν). Διὰ λόγους δὲ πολιτικοῦς ἡνδύνουν οἱ κατακτηταὶ τὴν δευτέραν μάλλον ἢ τὴν πρώτην.

Ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία ἐκράτησε τὸν μετὰ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ χριστιανισμοῦ δεσμόν της. Ἦτο ὁμως πολὺ φυσικὸν νὰ διατηρηθῇ ὁ δεσμὸς οὗτος μετὰ τὸν δεύτερον κλάδον τοῦ Αἰγυπτιακοῦ χριστιανισμοῦ. Τοῦ δεσμοῦ τούτου ἔκφρασις

* Ἡ Ἐκκλησία τῆς Αἰθιοπίας ἐπεμβάσα ὑπὲρ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωκομένων Κοπτῶν τρίς ἔσωσεν αὐτοὺς διὰ τῶν Νεγκούς, οἱ ὅποιοι ἠπείλουν κατὰ τοὺς μέσους χρόνους τοὺς Σουλτάνους τῆς Αἰγύπτου νὰ μεταστρέψουν τὸν ροῦν τοῦ εἰς Αἴγυπτον ἐξ Αἰθιοπίας κατερχομένου Νείλου.

υπήρξεν ἡ ἔκτοτε σχηματισθεῖσα παράδοσις νὰ ἀποστέλλῃ ἡ Κοπτική Ἐκκλησία εἰς Αἰθιοπίαν τὸν ἀνώτατον θρησκευτικὸν Ἀρχηγόν, ὅστις ἀπὸ τὴν ἀραβικὴν κατάκτησιν καὶ ἐντεῦθεν γνωρίζεται ὑπὸ τὸ ἐπώνυμον: Ἀβούνα (=Πατήρ μας).

4. Ἡ περίοδος τῆς ἀπομονώσεως.

Διὰ τῆς μεταξὺ τῆς Αἰθιοπίας καὶ τοῦ λοιποῦ χριστιανικοῦ κόσμου παρεμβολῆς τῶν ἰσλαμικῶν λαῶν, ἡ ἐν Αἰθιοπίᾳ Ἐκκλησία ἀνεδιπλώθη εἰς ἑαυτήν. Δὲν παρημέλησεν ὅμως νὰ καλλιεργῇ τὰ σπέρματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἅτινα ἐνεπιστεύθησαν εἰς αὐτὴν ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας καὶ ἡ χριστιανικὴ Ἀνατολή. Τόσον δὲ ζηλοτύπως διεφύλαττε τὴν πίστιν ταύτην, ὥστε οὐδέποτε, οὐδὲ πρὸ τῶν αἰματηρῶν θυσιῶν ἀπεδυσπέτησεν.

Τὰ Μοναστήρια τῆς Αἰθιοπίας ἀπέβησαν ὡς ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε· ἐν αὐτοῖς ἐμορφοῦντο ὅσοι ἔμελλον νὰ διατηρῶσιν ἄσβεστον τὴν φλόγα τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐν τῇ χώρᾳ. Συνέβησαν ἀνωμαλίας ἐσωτερικῆς φύσεως, αἱ ὁποῖαι διετάραξαν τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῆς χώρας. Πρὸς στιγμὴν ἐφαίνετο ὅτι διεκυβεύετο αὐτὴ ἡ χριστιανικὴ πίστις. Ἀλλ' αὕτη εἶχε ρίψει ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Αἰθίοπος τόσον βαθεῖας ρίζας, ὥστε δὲν ἐβράδυε ν' ἀναλάβῃ τὴν πορείαν τῆς καὶ τοῦτο χάρις εἰς τὴν ἀφοσίωσιν, τὴν πίστιν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τῶν γνησίων ἀντιπροσώπων τῆς ψυχῆς τοῦ Αἰθίοπος, οἱ οὗτοι ὑπῆρξαν ὁ Τάκλα Χαύμανωτ καὶ ὁ Ὑκοῦνα Ἀμλάκ.

Ὅτε δὲ παρήλθον αἱ ἐσωτερικαὶ αὐταὶ ἀνωμαλίας, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀπομονώσεως, ἀποκεκομμένος ἀπὸ τὸν λοιπὸν ἑλληνοχριστιανικὸν κόσμον, ἤρεμος καὶ ἀμέριμος, ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ Σταυροῦ, ὃν ἐλάτρευεν, εἶχεν ἀποκοιμηθεῖ ὁ Αἰθίοψ. Ἀλλ' αἴφνης ἐξεγείρεται εἰς τὸν γδοῦπον τοῦ τηλεβόλου, τοῦ νέου τότε ὅπλου, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐποφθαλμιάσαντος τὴν χώραν νέου ἔχθρου ἀναπηδᾷ ὁ Αἰθίοψ. Ὁ Ἰσλαμισμὸς ὡς σιδηροὺς κλοιὸς ἤρchiσε νὰ περισφίγγῃ τὰ παράλια τῆς Αἰθιοπίας καὶ ν' ἀναρριχᾶται βραδύτερον ἐπὶ τῶν ὄροπεδίων τῆς. Εἰς τὰς κρίσιμωτέρας καὶ ζοφερωτέρας στιγμὰς τῆς ἱστορίας τῆς Αἰθιοπίας ἔδειξεν ἡ χριστιανικὴ πίστις τὴν δύναμίν τῆς. Πρὸς διατήρησιν τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τῶν καὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἔδειξαν οἱ Αἰθίοπες ἀντοχὴν καὶ καρτερίαν θαυμαστὴν εἰς τὸν ἀνέλαβον ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν ἀγῶνα. Ὁ ἀγὼν οὗτος ὑπῆρξε τραχύς, αἱματηρός, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄπελπις. Ἀπὲσούρθησαν εἰς τὰς μᾶλλον ἀπροσίτους κορυφὰς τῶν ὀρέων καὶ κατέφυγον εἰς τὰ πλέον ἀπόκεντρα μέρη. Φρικτὰ καὶ ἀνεκδιήγητα ὑπῆρξαν ὅσα ὑπέστη ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ταραχώδη καὶ ζοφεράν ταύτην περίοδον τῆς ἐπιδρομῆς τῶν ὀρδῶν τοῦ Γκράνιε, ὅστις διέσχίζε τὴν Αἰθιοπίαν ὡς νέος Ἀττίλας ἐν Ἀφρικῇ.

Τὰ τέκνα τῆς Αἰθιοπίας ἐσφαγιάσθησαν· τὰ

μοναστήριά τῆς ἐλεηλατήθησαν καὶ τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς ἐβεβηλώθησαν καὶ κατεκάησαν. Τῶν κειμηλίων τῆς μέρος ἀπεκρύβη εἰς τὰ σπήλαια καὶ τὰ νησούδρια τῆς λίμνης Τσάνας.

Κατὰ τὰς τραγικὰς ἐκεῖνας ἡμέρας ἐστράφη ἡ Αἰθιοπία πρὸς τὴν τότε ἀναφαινομένην ἐν τῷ ὀρίζοντι τῆς παγκοσμίου πολιτικῆς Πορτογαλίαν. Ἦλθεν εἰς Αἰθιοπίαν ἡ ἀποστολὴ τῶν Πορτογάλων ὑπὸ τοὺς Κόβιλχαμ-Ἀλβαρέζ. Συνήφθη συμμαχία μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν. Ἡ Αἰθιοπία ἐπορίσθη ἀξιόλογον βοήθειαν ἐκ τῆς συμμαχίας ταύτης· αἱ ὀρδαὶ τοῦ Γκράνιε κατετροπώθησαν.

Ὁ παπισμὸς ἐπωφελήθη τῶν τραγικῶν στιγμῶν τῆς Αἰθιοπίας. Τρεῖς Ἰησουῖται ἱεραποστολαὶ ἐκ διαλειμμάτων ἦλθον εἰς Αἰθιοπίαν με σκοπὸν τὴν ὑπαγωγὴν τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὸν παπικὸν ζυγόν. Ἀλλ' ἡ καὶ ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς εὐθείαι τῶν Αἰθίοπων προὐκάλεσε τὴν καταγγελίαν τῆς μετὰ τῶν Πορτογάλων συμμαχίας τῶν, ὅτε οἱ Πορτογάλλοι ἔθηκαν τὰ νῶτα τῶν, ὡς γέφυραν, ἵνα δι' αὐτῆς εἰσελάσῃ ὁ παπισμὸς εἰς Αἰθιοπίαν. Διὰ τῆς θρησκευτικῆς πολιτικῆς τῶν Πορτογάλων ἡπειλεῖτο τότε αὐτὴ ἡ ἐκ τῶν αἱματηρῶν ἀγῶνων ἐξελθοῦσα μεμωλωπισμένη ἐθνικὴ ἐλευθερία.

5. Νεωτέρα περίοδος.

Ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἐξηκολούθησεν ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία τὸν δρόμον τῆς. Οὐδ' ἡ περίοδος αὕτη ὑπῆρξεν ἥρεμος. Συνέβησαν πολιτικαὶ ἔριδες, αἵτινες εἶχον τὸν ἀντίκτυπὸν τῶν ἐπὶ τοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἡ περίοδος τῆς ἀπομονώσεως ἔφθασεν εἰς τὸ τέρμα τῆς. Διὰ μικρῶν θυρίδων ἤρchiσεν ἡ χώρα νὰ ἐπικοινωνῇ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Διάφοροι πολιτικαὶ ἀποστολαὶ καὶ ἱεραποστολαὶ συνήντωντο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν. Αἱ σχέσεις αὐταὶ ἐδημιούργησαν κινήσιν τινα ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐδάφους. Ἀπέναντι τῶν μεταρρυθμίσεων, πρὸς τὰς ὁποίας ἀπέβλεπον οἱ ἔχοντες τὰς εὐθύνas τῶν τυχῶν τῆς χώρας, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραμείνῃ ἡ Ἐκκλησία ἀπαθὴς καὶ ἀδρανοῦσα. Ἐζήτησε νὰ ἀναδιοργανωθῇ ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν παραδόσεων τῆς καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ κατὰ τὸ δυνατόν τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ ποιμνίου τῆς. Ἐζήτησε νὰ συντονίσῃ τὰς προσπάθειας τῆς πρὸς τὰς ὑπὸ τῆς Πολιτείας καταβαλλομένας. Αἱ πρῶται προσπάθειαι τῆς ἔτεινον εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἐθνικῆς ἱεραρχίας, ἥτις θὰ ἀνελάμβανε τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν τοῦ λαοῦ. Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἶχεν ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία τὴν τύχην νὰ κυβερνᾶται ἀπὸ τὰς πρῶτας ἡμέρας τῆς συστάσεώς τῆς ἀπὸ Ἀρχηγόν ἕνα καὶ μόνον καὶ τοῦτον ἄλλοδαπόν. Εἰς τὰς προσπάθειας τῆς πρὸς ἀπόκτησιν ἐθνικῆς ἱεραρχίας συνήντησε πολλὰς δυσκολίας ἐξῶθεν παρὰ τῆς Κο-

πτικής 'Εκκλησίας προερχομένας. 'Αλλ' οί Αιθίοπες επέδειξαν επιμονήν απαράμιλλον. Αί ἐλπίδες των ήκολούθησαν τόν δρόμον της βαθμιαίας εξέλιξεως. 'Επί Αὐτοκράτορος 'Ιωάννου τῷ 1881 ἀντί ἐνός ἁλλοδαποῦ ἱεράρχου ἀπέκτησαν τέσσαρας. 'Εξ αὐτῶν εἰς καί μόνον ἐπέζησε μέχρι τοῦ 1926 χωρίς οἱ ἐκλιπόντες ν' ἀναπληρωθοῦν. Αἱ προσπάθειαι ἐπανελήφθησαν ζωηρότερον. Διήλθον διὰ πολλῶν σταδίων. Σήμερον ἡ Αἰθιοπική 'Εκκλησία ἔχει ἕξ ἡμεδαποὺς ἱεράρχας ἐκκλησιάρχους ἐκτῶν σπλάγχχνων της. 'Η νέα Αἰθιοπική 'Ιεραρχία, μέ βάσιν αὐτονομου διοικήσεως, παρασκευάζεται νά ἐπιδοθῇ εἰς τήν ποιμαντορικὴν ἀποστολήν της μέ ἀποστολικὸν ζήλον. Τὸ ἔργον της εἶνε διπλοῦν.

6. Τὸ ἔργον τῆς Αἰθιοπικῆς 'Εκκλησίας καὶ ἡ ἀποστολή της.

Διπλοῦν ἔργον πρόκειται ἐνώπιον τῆς Αἰθιοπικῆς 'Εκκλησίας, ἡ δ' ἀποστολή της εἶναι ἀρκούντως σοβαρά. 'Αμφότερα δύνανται νά συνοψισθοῦν εἰς τὰ δύο ταῦτα κεφάλαια: α) ἐκχριστιάνις, β) ὀργάνωσις.

Α'

'Η ἐκχριστιάνις τῆς χώρας εἶνε ἔργον, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀρχίσει ἤδη ἀπὸ τὰς ἡμέρας τοῦ 'Αγίου Φρουμεντίου. Αἱ πολλαὶ ἱστορικαὶ περιπέτειαί τῆς χώρας ἀφ' ἐνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ μονοπρόσωπος καὶ ξένη ἀνωτάτη διοίκησις τῆς 'Εκκλησίας ἔνα καὶ μόνον ἱεράρχην ἐχούσης καθ' ὅλον τὸν ἱστορικὸν βίον της συνετέλεσαν ὥστε ἡ ἐσωτερικὴ ἱεραποστολή τῆς 'Εκκλησίας νά παραμείνῃ ἐλλειπής. Διὰ τῆς κινήσεως καὶ μετατοπίσεως διαφόρων φυλῶν κατὰ τὸ παρελθὸν προέκυψε διακύμανσις τῆς ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν πληθυσμῶν τῆς χώρας. 'Η ἀσταθὴς αὕτη κατάστασις ἐπεδεινώθη λόγῳ ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ἀνωμαλιῶν. 'Η τοιαύτη μετατόπισις τῶν φυλῶν ἐνεφάνισεν εἰς τινὰς ἐπαρχίας μάζας τινάς, αἱ ὁποῖαι μέχρι σήμερον διατηροῦν τὴν πρωτόγονον θρησκείαν των. 'Αποτελοῦν δὲ αἱ φυλαὶ αὗται ἀγρόν γοιμώτατον διὰ τὴν σποράν τοῦ Εὐαγγελίου. Πρὸς τὴν ἐκχριστιάνισιν τῶν εἰδωλολατρικῶν φυλῶν στρέφεται ἡ προσοχὴ τῆς Αἰθιοπικῆς 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας κατὰ τὴν σύγχρονον περίοδον. Οἱ ζηλωταὶ τοῦ θεοῦ λόγου δὲν δύνανται νά παραμένουν ἀπαθείς. Εὐπρόσδεκτος ἡ ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου συνεργασία μέ τὴν Αἰθιοπικὴν 'Εκκλησίαν. 'Ο νῦν Αὐτοκράτωρ ἀνέωξε τὰς θύρας τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων, ἐνθα ἡ παρ' ἡμεδαπῶν καὶ ἁλλοδαπῶν ἱεραποστολικὴ διακονία δύναται νά ἐπιτελεσθῇ πρὸς ἐκχριστιάνισιν τῶν παραμεινουσῶν ἐν τῇ εἰδωλολατρειᾷ φυλῶν.

'Η τοιαύτη εὐαγγελικὴ δρᾶσις χρειάζεται περὶ σσοτέραν ἐντασιν τῶν προσπαθειῶν διὰ νά ἐξασφαλισθῇ ἄλλο σοβαρὸν πλεονέκτημα: ἀφ' ἐνός μὲν πρὸς στερέωσιν τοῦ εὐαγγελικοῦ τούτου ἔργου μεταξύ τῶν εἰδωλολατρῶν, ἀφ' ἐτέ-

ρου δὲ πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς εἰρηνικῆς διεισδύσεως τοῦ 'Ισλαμισμοῦ μεταξύ αὐτῶν. Παρατηρεῖται ὅτι ἡ διείσδυσις αὕτη ἐπιτελεῖται σιωπηλῶς χάρις εἰς τὰ ἐνεργητικὰ στοιχεῖα τὰ ἐναπολειφθέντα ἐν τῇ χώρᾳ κατόπιν τῶν ἐπανειλημμένων σφοδρῶν ἀποπειρῶν τοῦ 'Ισλαμισμοῦ νά κατακλύσῃ τὴν Αἰθιοπίαν, εἴτε κατὰ τὴν 'Αραβικὴν, εἴτε κατὰ τὴν 'Οθωμανικὴν περίοδον.

Β'

Τὸ δεύτερον ἔργον ὑπερ ἀποστολὴν ἔχει ἡ Αἰθιοπικὴ 'Εκκλησία νά ἐπιτελέσῃ δὲν εἶναι ἥτον σοβαρὸν ἢ τὸ πρῶτον. Τὸ διοικητικὸν σύστημα τῆς Αἰθιοπικῆς 'Εκκλησίας χρήζει ὀργανώσεως. 'Επὶ αἰῶνας ἐστερεῖτο ἱεραρχίας. 'Ο χριστιανισμὸς εἶναι ἐπίσημος θρησκεία τοῦ κράτους. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ 'Εκκλησία ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἰδρύσεώς της. Αἱ νεώτεραι συνθήκαι δὲν ἐπιτρέπουν νά παραμείνῃ τελείως ἐντὸς τοῦ παλαιοῦ πλαισίου της. Πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου της ἐπεδίωξε ἰδίαν 'Ιεραρχίαν. 'Επέτυχεν ἐπὶ τέλους νά ἔχῃ ἕξ ἐπισκόπους διὰ τὴν ὥραν. 'Εχει ἀνάγκην περὶ σσοτέρων. 'Η μὲν χώρα εἶναι εὐρυτάτη, αἱ δὲ πνευματικαὶ ἀνάγκαι της εἶναι πολλαπλαῖ. Αἱ λανθάνουσαι δυνάμεις τῆς 'Εκκλησίας πρέπει νά ἀφυπνισθοῦν, νά συντονισθοῦν καὶ νά τεθοῦν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Πολιτείας διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ. 'Η Αἰθιοπικὴ 'Εκκλησία σύρει ὀπισθὲν τῆς μακρὸν παρελθόν. Καταλέγεται μεταξύ τῶν ἀρχαίων 'Εκκλησιῶν. Τὸ παρελθόν της δὲν στερεῖται πνευματικῶν προϊόντων. Αλλ' ἐάν ταῦτα δὲν εἶναι ἐφάμιλλα πρὸς τὰ προϊόντα ἄλλων 'Εκκλησιῶν, ἡ Αἰθιοπικὴ 'Εκκλησία δὲν δύναται εἰμὴ ὑπερήφανος νά εἶναι διὰ τὴν ἀφοσίωσιν της πρὸς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, τὴν ὁποῖαν ἐπὶ αἰῶνας διετήρησεν. 'Εκράτησε ὑψηλὰ τὸν πυρσὸν τῆς ὑπεράνω τῶν ὁρέων της, καθ' ὃν χρόνον ἄλλαι 'Εκκλησίαι ἐν 'Ανατολῇ ἀφῆκαν αὐτὸν νά πέσῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας των. Εἶναι ἡ μόνη 'Εκκλησία καὶ ὁ λαὸς της εἶναι ὁ μόνος λαὸς, οἱ ὁποῖοι ἠγωνίσθησαν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ διεκράτησαν τὴν ἐλευθερίαν των.

7. Συμπέρασμα.

'Η Αἰθιοπικὴ 'Εκκλησία, ὡς ἐπίσημος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της 'Εκκλησία τοῦ κράτους, ἔχει συνδέσει τὴν τύχην της μέ τὴν τῆς Πολιτείας. Οἱ δ' Αὐτοκράτορες πάσης ἐποχῆς ἐκτιμώντες τὰς ὑπηρεσίας, ἃς αὕτη παρέσχε καὶ ἐξασκοῦθεϊ παρέχουσα εἰς τὸν Αἰθιοπικὸν Λαόν, προθύμως ὑπεστήριξαν τὸ ἔργον της. Διὰ τῶν ἡγεμονικῶν δωρεῶν των μοναὶ ἰδρύθησαν, ναοὶ ἀνηγέρθησαν, σχολεῖα ἐκτίσθησαν καὶ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ λαοῦ ἐτέθησαν, ἵνα δίδουν εἰς αὐτὸν τὴν στοιχειώδη τοῦλάχιστον ἐκπαιδευσιν. "Ὅν τρόπον τὰ μοναστήρια τῆς 'Ανατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, οὕτω καὶ τὰ τῆς Αἰθιοπίας ὑπῆρξαν τῶν γραμμάτων καταφύγια καὶ ἐστία. 'Εν αὐτοῖς

ΔΥΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΙΕΡΑΡΧΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Κατόπιν τοῦ ἀνηκούστου καὶ ἀσεβοῦς τοῦ-
του τολμήματος τῶν Λατίνων καὶ ἐν μέσῳ τῆς
κοινῆς ἀγανακτικῆς καὶ ἐξεγέρσεως τῶν Ὁρ-
θοδόξων ὁ Πατριάρχης Μιχαὴλ Κηρουλάριος
συνέκλεσε πάραυτα τὴν 20 Ἰουλίου 1054 ἐν-
δημοῦσαν σύνοδον πολυάριθμον, ἣτις καθυπέ-
βαλεν ἀναθέματι τὸ ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης
«ριφθὲν παρὰ τῶν δυσσεβῶν ἀνόσιον ἔγγρα-
φον καὶ μυσαρὸν», ὡς καὶ τοὺς γράψαντας καὶ
συναινοῦντας αὐτῷ. ἀπέφυγεν ὅμως νὰ ἀφο-
ρίσῃ τὸν Πάπαν¹. Τοιοῦτοτρόπως ἀφέθη ἀπὸ

1. Migne P.G. 120, 736/48. Mansi, Concil. 19,

πολλοὶ θησαυροὶ πνευματικοὶ διεφυλάχθησαν.
Ἡ Αἰθιοπικὴ φιλολογία ἐν τοῖς πλείστοις θρη-
σκευτικῇ οὕσα διέσωσε διὰ τὴν χριστιανικὴν
καθόλου γραμματολογίαν χειρόγραφα ἀπολε-
σθέντα ἐν τῷ πρωτοτύπῳ. Κατὰ δὲ τὰς κρισί-
μους περιόδους, ἃς ἐδοκίμασεν ὁ Αἰθιοπικὸς
Λαὸς, ἡ Ἐκκλησία διεθέρμανεν αὐτόν, παρηγό-
ρησε καὶ ἐνίσχυσεν αὐτόν.

Σήμερον τελεῖα κρατεῖ ἁρμονία σχέσεων με-
ταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν Αἰθιοπία. Ἡ
συνεργασία μεταξύ των εἶναι στενοτάτη ἐπὶ τοῦ
κοινωνικοῦ καὶ ἐκπαιδευτικοῦ ἐδάφους. Ὁ Αἰ-
θιοπικὸς Λαὸς εἶνε πολὺ προσηλωμένος εἰς τὰς
παραδόσεις του. Ἡ ἀφοσίωσις του ἔχει συντηρη-
τικὸν τὸν χαρακτήρα. Ὁ Αἰθιοπικὸς Λαὸς εἶναι
συντηρητικὸς, ἀλλὰ διόλου δὲν εἶναι εἰς τὴν πρό-
σθετον ἀντιδραστικὸς· προσαρμόζεται εἰς ὅ,τι εἶναι
καλὸν καὶ ὠφέλιμον. Ἐφαρμόζει τὴν παραγγε-
λίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Πάντα δο-
κιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε» (Α΄ Θεσ.
5, 21).

Ἡ Ἀγία Γραφή εἶναι τὸ προσφιλές του ἀνά-
γνωσμα. Ἀπὸ αὐτὴν ἀντλεῖ ἐνίσχυσιν εἰς τὰς
παλιντροπίας τοῦ βίου, τοῦ ἐθνικοῦ καὶ τοῦ ἰδιο-
τικοῦ. Ἐν τῇ ροῇ τῆς μακραίωνος ζωῆς του
πολλὰς συνήτησεν ἀντιξόους περιστάσεις. Ἠλ-
πιζεν ὅμως πάντοτε ἐπὶ τὸν Κύριον. Ἡ ἐλπίς του
δὲν κατησχύνθη. Ὁ Κύριος διεφύλαξε καὶ ἔσω-
σεν αὐτόν. Τὰ γεγονότα τῆς τελευταίας περι-
όδου παρέχουν τρανὴν τούτου ἀπόδειξιν. Βαστα-
ζόμενος ὁ Αἰθιοπικὸς Λαὸς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν
τοῦ ἐναποθέτει τὰς ἐλπίδας του ἐπὶ τὸν Παν-
τοδύναμον. Ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία πιστεύει ὅτι
ἔχει ἀποστολὴν τινα ἐν Ἀφρικῇ: Ἡ ἀποστολή
τῆς εἶναι νὰ κρατῇ ἀνημμένον τὸν πυρσὸν τῆς
χριστιανικῆς πίστεως ὑπεράνω τῶν ὕψηλων ὁρο-
πέδων τῆς καὶ τηλαυγὸς πέραν τῶν ὁρίων τῆς
ἐκπέμποντα τὰς ἀκτινοβολίας του καὶ τοῦτο διὰ
νὰ ἐπικρατήσῃ ἐν Ἀφρικῇ ἡ βασιλεία τοῦ
Θεοῦ.

Ἀδὶς Ἀβέβα

ΝΙΚΟΛΑΟΣ
Μητροπολίτης Ἀεζῶνης

σκοποῦ μία θύρα ἀνοικτὴ πρὸς συνδιαλλαγὴν
καὶ ἐπ' ἀνένωσιν τῶν διεστῶτων, ἐκ τούτου δ'
ἐξηγούνται καὶ αἱ μετὰ ταῦτα καταβληθεῖσαι
ἐκατέρωθεν φιλενωτικαὶ προσπάθειαι, αἵτινες
δυστυχῶς ἀπέβησαν ἄκαρποι¹. Πάντως νῦν τὰ
Πατριαρχεῖα Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ
Ἱεροσολύμων ἐνέκριναν τὴν συνοδικὴν ἀπόφα-
σιν τῆς 20 Ἰουλίου 1054 καί, μιμοῦμενα τὸ Πα-
τριαρχεῖον Κων)πόλεως, διέγραψαν τὸν Πάπαν
ἐκ τῶν διπτύχων καὶ διέκοψαν τὴν μετ' αὐτοῦ
κοινωνίαν, ἀκολουθοῦσης καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ρώσας, οὕτω δὲ αἱ δύο Ἐκκλησίαι Ἀνατολικὴ
καὶ Δυτικὴ ἐπισήμως πλέον ἀπεκήρυξαν ἀμοι-
βαίως ἀλλήλας, ἀφορμὴν δούσης καὶ πάλιν τῆς
Ρωμαϊκῆς. Ὁ λατινικὸς ἀφορισμὸς προέρχεται
δυοῖν θάτερον: ἢ ἁμέσως ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Πάπα
Λέοντος Θ', ὡς βεβαίῳ ἡ ὀρθόδοξος σύνοδος
τῆς 20ης Ἰουλίου 1054² ἐπὶ τῇ βάσει ὁμολογίας
τῆς παπικῆς πρεσβείας καὶ ὡς δέχεται ὁ A. Mi-
chel³, ἢ ἑμμέσως ἀπὸ τῆς πρεσβείας, ἐνεργη-
σάσης ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῆς ἐντολῆς ἢ εὐρείας
ἐξουσιοδοτήσεως τοῦ Λέοντος Θ'. Πράγματι αὐ-
τοὶ οἱ παπικοὶ πρέσβεις διεκήρυσσον, ὅτι «au-
toritate apostolicae sedis, cuius legatione fun-
gimur... anathemati, quod dominus noster reve-
rendissimus papa itidem Michaeli et suis sequa-
cibus, nisi resipiscerent, denuntiavit, ita sub-
scribimus»⁴. Ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσιν
ἡ ἐνοχὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας εἶναι προφα-
νής⁵, τοσοῦτ' ὅσον μᾶλλον ὅσον αὕτη, ἐγκρίναυα καὶ

812/21. C. Will, μν. ξ. σ. 155/68. Βλέπ. τὴν περὶ τῆς
Συνόδου ταύτης γνώμην τοῦ Πατριάρχου Κων)πόλεως
Ἰωσήφ παρὰ Α. Δημητράκοπου Ὁλφ, Ἱστορία
τοῦ σχίσματος, σ. 26 ἐξ.

1. Βλέπ. Α. Δημητράκοπου Ὁλφ, μν. ξ. σ. 29
ἐξ. Νεκταρίου Κεφαλᾶ, μν. ξ. II, 78 ἐξ. Ἰω.
Καρμύρη, Ἡ διαίρεσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ αἱ ἐνω-
τικαὶ προσπάθειαι, ἐν Ἱεροσολύμοις 1946, σ. 7 ἐξ.

2. Migne P.G. 120, 737. 745, ἀνωτέρω σ. 241 ὑπόσημ. 2.

3. A. Michel, Die Rechtsgültigkeit des römi-
schen Bannes gegen Michael Kerullarios, ἐν Byzanti-
sche Zeitschrift 42 (1942) 192—205. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν
πηγῶν ὁ A. Michel (ὅστις ἐπ' ἀνεπιληψίᾳ ἡχο-
λήθη γενικώτερον περὶ τὸ σχίσμα τοῦ 11^{ου} αἰῶνος καὶ
ἰδίᾳ ἐν τῷ ἔργῳ του Humbert und Kerullarios, Pader-
born 1924/30) καταλήγει ἐνταῦθα εἰς τὸ συμπέρασμα,
ὅτι ὁ «Papst Leo IX hat selbst den Patriarchen Mi-
chael Kerullarios bedingt gebannt und nach dem ku-
rialen Gesandtschaftsrechte der Frühreform wäre der
Bann der Legaten auch nach dem Tode des Papstes
gültig gewesen» (σ. 205). Διότι καὶ ἂν ἀκόμη «wollte
man wirklich vom bedingten Banne des Papstes völ-
lig absehen, der sich am Schlusse des ersten Briefes
und am Schlusse des Dialoges sowie am Schlusse des
zweiten Briefes findet (βλ. σ. 197 ἐξ.), so wäre doch
die Gültigkeit des Bannes der Legaten nach dem da-
maligen kurialen Gesandtenrechte nicht zu bezwei-
feln» (σ. 201).

4. Παρὰ C. Will, μν. ξ. σ. 154. Πρβλ. καὶ A.
Michel, ἐνθ' ἂν. σ. 195 ἐξ.

5. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ M. Jugie φρονεῖ ἀντι-
θέτως, ὅτι «les légats romains n'ont pas lancé les leurs
(anathèmes) contre l'Église byzantine, mais contre un
de ses patriarches et certains de ses clercs. Leur sentence
elle-même paraît, du point de vue canonique, dénuée

ἐμμένουσα ἔκτοτε εἰς τὸν ἀντικανονικὸν καὶ ἀδικαιολόγητον ἀφορισμὸν τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Οὐμβέρτου, δὲν ἔκρινεν ὡς ἐπιβεβλημένον αὐτῇ καθῆκον νὰ ἀκυρώσῃ αὐτὸν ἐπισημῶς ἐν γενικῇ Συνόδῳ, ὡς ὠφελεν ἀναμφιβόλως νὰ πράξῃ¹.

Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται, ὅτι τὴν εὐθύνην τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1054 συμπληρώσεως τοῦ σχίσματος φέρει ὁ Πάπας Λέων Θ' μετὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Οὐμβέρτου, οἵτινες ἦσαν οἱ ἐπιτιθέμενοι, ἐνῶ ὁ Κηρουλάριος ἦτο μᾶλλον ὁ ἀμυνόμενος, οἰασθήκοτε ἐπιφυλάξεις καὶ ἂν ἔχῃ τις ὡς πρὸς τινὰς ἐνεργείας αὐτοῦ ἢ ἐκδηλώσεις τοῦ χαρακτηρὸς του². Διότι, ὡς ἦδη

de toute valeur et n'a jamais été approuvée par le Saint-Siège. Quant à l'excommunication des légats par Michel Cérulaire et son synode permanent, elle n'atteint ni le pape ni l'ensemble de l'Eglise d'Occident; c'est une simple mesure de représailles contre des étrangers insolents, qui ont osé élever contre Cérulaire et son clergé les accusations les plus fantaisistes et en qui l'on n'a voulu voir que des émissaires du duc d'Italie, Argyros» (μν. ξ. σ. 230, πρβλ. καὶ σ. 298).

1. Πρβλ. καὶ Νεκταρίου Κεφαλαῖ, μν. ξ. II, 33: «Ὁ τοῦ Λέοντος διάδοχος Πάπας Βίκτωρ Β' οὐ μόνον δὲν ἀπεδοκίμασε, δὲν κατεψήφισε, δὲν ἠκύρωσε τὸν ἀνόσιον τῶν ληγμάτων ἀφορισμὸν, ἀλλὰ καὶ ἐπεδοκίμασε καὶ ἐπέκυρωσε. Τοσοῦτω δὲ ἐφάνη τῷ Πάπᾳ καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ τὸ τῶν ληγμάτων κατόρθωμα μέγα, ὥστε ἔδοξεν αὐτοῖς καλὸν καὶ νὰ διαιωνίσωσιν αὐτὸ καὶ διαδοχικῶς νὰ ἐπικυρώσωσιν αὐτό». Καὶ ἡ ἐν Βάρῃ λατινικὴ σύνοδος τοῦ 1098 ἐλέγχεται ὡς ἐπικυρώσασα οἰονεῖ τὸν ἀφορισμὸν τοῦ Οὐμβέρτου διὰ τῆς καταδίκης τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὡς αἰρετικῆς, ἅτε μὴ ἀποδεξαμένης τὸ λατινικὸν Filioque. Ἀλλὰ, κατὰ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Χρυσόστομον Παπαδόπουλον, «ἡ σύνοδος αὕτη ἔπραξεν ὅτι ἔπραττον συνήθως αἱ σύνοδοι τῶν ἀποσχιζόντων ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς μῆδ, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Κατεδίκασον αὐτὴν ὡς αἰρετικὴν, ἅτε μὴ παραδεχομένην τὴν πεπλανημένην διδασκαλίαν τῶν ἡ ἐν Βάρῃ σύνοδος ἐτόλμησε νὰ καταδικάσῃ ὡς αἰρετικοὺς τοὺς μὴ ἀποδεχομένους τὴν πλάνην τοῦ Filioque. Οὕτω δὲ ἀπέσχισεν ἀπὸ τῆς μῆδ, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν» (μν. ξ. σ. 206). Σημειώτέον ὅτι παρόμοιαι ἀντιλήψεις ἀπαντῶσι καὶ παρὰ μεταγενεστέροις λατίνοις θεολόγοις, μέχρι τῶν συγχρόνων ἡμῖν M. Jugie, γράφοντος ὅτι διὰ τῆς περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διδασκαλίας τοῦ Φωτίου, ταῦτ' ἐλεῖν ὀλοκλήρου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς καὶ τῆς ἀρχαίας ἡνωμένης Ἐκκλησίας, «introduit le schisme dans la Trinité en même temps que dans l'Eglise, telle est la nouveauté hérétique dont Photius est le père»! (μν. ξ. σ. 145), καὶ τοῦ K. Algermissen, ἰσχυριζομένου ὅτι ἐν τῷ δόγματι τούτῳ «muss die Orthodoxe Kirche von einer Lehre zurücktreten, die tatsächlich irrig ist und der Lehre der grossen Väter der Ostkirche nicht entspricht»!! (Konfessionskunde, Hannover 1939, σ. 515).

2. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τινὰς ἑτεροδόξους, ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων θεολόγων θεωρεῖται ὁ Μιχαὴλ Κηρουλάριος ὡς «ἀγίατατος ἀνθρώπος» (Δοσιθέου Ἱεροσολύμου, Ἱστορία περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχουσάντων, Βουκουρέστιον 1715, σ. 756), καὶ «ἀνὴρ μεγάλῃς μορφώσεως καὶ ἀγιοτάτου βίου» (Χρυσ. Παπαδόπουλου, μν. ξ. σ. 190. Β. Γεωργιάδου, ἐνθ' ἄν. σ. 333), ἢ ὡς «τὴν ἀξίαν διακοσμήσας καὶ

ὀρθῶς παρετηρήθη, ἡ ἐν προκειμένῳ στάσις τοῦ Κηρουλαρίου «ἀπετέλει κυρίως εἰπεῖν οὐχὶ ἐπίθεσιν, ἀλλ' ἄμυναν καὶ ἀντίδρασιν κατὰ τῆς προκλητικῆς πολιτικῆς τοῦ Λέοντος Θ'». Ἀρμόδιοι ἱστορικοὶ ἀναγνώριζουσι τοῦτο ρητῶς, ὡς λ. χ. ὁ W. Norden, ὁ W. Giesebrecht, ὁ G. F. Herzberg, ὁ L. von Heinemann, ὁ Otto Kaemmel, ὁ W. Fischer, ὁ G. Ficker, ὁ A. Michel, ὁ J. Gay καὶ ἄλλοι³. Ἀναμφιβόλως ἡ Σύνοδος τῆς 20 Ἰουλίου 1054 δὲν θὰ συνήρχετο καὶ δὲν θὰ ἀνταπέδιδε τὸν ἀφορισμὸν, ἂν δὲν προηγίτο ὁ ἀδικαιολόγητος καὶ ἀχαρακτήριστος λατινικὸς ἀφορισμὸς τῆς 16 Ἰουλίου. Τοιοῦτοτρόπως τὸ σχίσμα ἐπεβλήθη ἐπὶ τοῦ Κηρουλαρίου πρὸ πάντων ὑπὸ τοῦ Οὐμβέρτου. Ἡ δὲ βαθυτέρα αἰτία καὶ τῶν θλιβερῶν γεγονότων τοῦ 1054 ἦτο ἡ μετατροπὴ τοῦ παλαιοῦ κανονικοῦ πρωτείου τιμῆς τῶν ἐπισκόπων τῆς Ρώμης εἰς τὸ ἀπόλυτον ἐκκλησιαστικοπολιτικὸν παπικὸν πρωτεῖον καὶ ἡ προσπάθεια αὐτῶν ὅπως τὸ ἐπιβάλωσι καὶ ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐκδηλωθεῖσα νῦν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ πολιτικῇ διεισδύσει τοῦ Λέοντος Θ' ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ καὶ ταῖς ἀντικανονικαῖς ἐνεργείαις τῆς πρεσβείας του ἐν Κων/πόλει, ὡς καὶ ἡ σύνδεσις καὶ συμμαχία αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου του Γερμανοῦ αὐτοκράτορος κατὰ παντὸς ὅ,τι ἑλληνορθόδοξον⁴. Ἐχομεν δηλ. καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐκδήλωσιν τῆς ριζικῆς περὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν πολίτευμα διαφωνίας μεταξὺ τῆς ἐχομένης στερεῶς τοῦ ἀρχαίου συναισθηματικοῦ συστήματος καὶ τῆς πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς καὶ τῆς ἀποδεξαμένης τὸ μοναρχικὸν καὶ ὀλοκληρωτι-

τὸν σωτήριον λόγον ὀρθοτομήσας» (Α. Δημητράκοπούλου, Ὁρθόδοξος Ἑλλάς, Λειψία 1872, σ. 5).

1. Θ. Πζοπέσκου, ἐνθ' ἄν. σ. 385, ἐνθα καὶ αἱ σχετικαὶ παραπομπαί. Καὶ κατωτέρω σ. 386/8 γράφει: «Αἱ ἐνέργειαι τοῦ τε Λέοντος Θ' καὶ τοῦ Ἀργυροῦ ἐνέχουσι τὸν ἀποχρῶντα λόγον τῆς ἀντιδράσεως τοῦ Μιχαὴλ Κηρουλαρίου κατὰ τῶν Λατίνων... Οὕτε πολιτικοὺς οὕτε προσωπικοὺς σκοποὺς ἐπέδιωκε δι' αὐτῶν ὁ Πατριάρχης, ἀλλὰ μόνον τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ. Οὐχὶ ἡ φιλοδοξία, ἀλλ' ὁ ζήλος τῆς Ὁρθοδοξίας, ὡς λέγει καὶ ὁ Gay, καὶ ἡ ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ σφετεριστικὴ ἐπέμβασις τοῦ Λέοντος Θ' παρεκίνησαν τὸν Πατριάρχην ν' ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῶν Λατίνων, τὸ δὲ φρόνημα αὐτοῦ ἦτο τὸ τοῦ Κλήρου, τοῦ λαοῦ, ἐπὶ τέλους δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ εἰρηνοποιῶ Πέτρου Ἀντιοχείας... Ἐφ' ὅσον δὲ τὰ γεγονότα ταῦτα ἐξηγοῦσιν ἐπαρκῶς ἄφ' ἑαυτῶν τὴν πρᾶξιν τοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως, εἶναι προφανές ὅτι αὕτη δὲν ἦτο ἔργον φιλοδοξίας... Ἀφοῦ δὲ ἀναγνώριζουσι σαφῶς τοῦτο ἱκανοὶ μὴ ὀρθόδοξοι ἱστορικοὶ, εἶναι πλέον ἄτοπον καὶ ἄστοχον νὰ θεωρηταὶ τὸ μέγα καὶ ἱστορικῶς εὐεξήγητον γεγονός τοῦ 1054 ὡς μικρολογία προσωπικῶς ἐνδιαφερομένου ἀτόμου».

2. Κατὰ τὸν Κ. Παπαρρηγόπουλον, «αἱ πλησιέσταται τῆς διαστάσεως αἰτίαι, κατὰ τὴν θ', ἰ' καὶ ια' ἐκ/δα, ἦσαν ἡ ἵδρυσις τῆς νέας δυτικῆς αὐτοκρατορίας, τὴν ὅποιαν ἡ ἀνατολικὴ δὲν ἤθελε νὰ ἀναγνώρισῃ, καὶ ἡ ἀδιάκοπος προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ῥωμαίων τοῦ νὰ μεταβάλῃ τὰ πρωτεῖα αὐτῆς εἰς κυριαρχίαν» (μν. ξ. τ. Δ' σ. 340).

κόν σύστημα παπικής Δύσεως σὺν τῇ ἐπιδιώξει ὑπὸ τῆς Ρώμης καὶ πολιτικῶν σκοπῶν, ἥτοι τὴν ἀπόσπασιν ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου τῆς κάτω Ἰταλίας, ὡς ἐπὶ Φωτίου τῆς Βουλγαρίας, εἰς οὓς ἦτο φυσικὸν νὰ ἀντιδράσῃ τὸ Βυζάντιον, φθάσαν καὶ μέχρι τοῦ σχίσματος¹. Τὰ δύο λοιπὸν ταῦτα αἷτια προὐκάλεσαν τὴν συμπλήρωσιν τοῦ σχίσματος τῷ 1054, ἐνῶ τούναντίον αἱ κύριαι δογματικαὶ διαφοραὶ δὲν φαίνεται ὅτι ἔπαιξαν νῦν σπουδαῖον ρόλον, παρεκτός λειτουργικῶν τινῶν διαφορῶν καὶ ἐθίμων, ριφθέντων ἐν τῷ μέσῳ τῆς κυρίας διενέξεως.

Οὕτως, ἄρα, κατὰ τὸν δεινὸν κανονολόγον Πατριάρχην Ἀντιοχείας Θεόδωρον Βαλσαμῶνα, «ἀπεσχίσθη τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ρώμης φάμεν, τὸ ποτὲ περιώνυμον ἄθροισμα ἐκ τῆς τῶν ἐτέρων τεσσάρων ἀγίων Πατριαρχῶν πνευματικῆς κοινωνίας καὶ ἀπεσχοινίσθη πρὸς ἔθνη καὶ δόγματα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ὁρθοδόξων ἀλλότρια»².

IV

Τοσαῦτα περὶ τῆς ἐνάρξεως καὶ τῆς συμπληρώσεως τοῦ γενομένου πολλῶν κακῶν προξένου ἐν τῷ Χριστιανισμῷ σχίσματος τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Κρίνοντες νῦν γενικώτερον αὐτὸ κατ' ἀμφοτέρας τὰς φάσεις τοῦ φρονοῦμεν ὅτι εἰς τὸν ἀντικειμενικῶς καὶ ἄνευ προκαταλήψεως ἐρευνῶντα καὶ κρίνοντα τὰ ἱστορικὰ δεδομένα δὲν δύναται νὰ ὁπομείνῃ ἀμφιβολία τις, ὅτι ἡ ἀληθὴς καὶ πραγματικὴ αἰτία τῆς διαιρέσεως τῆς Ἐκκλησίας ἦτο ἡ ἀντικανονικὴ ἐξέλιξις τοῦ Παπισμοῦ μετὰ τοῦ ἀπολύτου πρωτείου του καὶ τῶν συμπαρομαρτουσῶν ἐτεροδοξιῶν καὶ ἐκκλησιαστικοπολιτικῶν ἐπιδιώξεων του, διὰ τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸν κυρίως καὶ κατὰ πρῶτον λόγον βαρύνει ἡ ἱστορικὴ εὐθύνη τοῦ σχίσματος¹. Οἱ ὁρ-

δόδοξοι Πατριάρχαι Φώτιος καὶ Κηρουλάριος, εὐρεθέντες μοιραίως πρὸ τοῦ ὀρμητικοῦ ρεύματος τοῦ Παπισμοῦ, ἀπειλοῦντος νὰ συμπαρασύρῃ τὸ δογματικὸν καὶ διοικητικὸν σύστημα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ διασαλεύσῃ τὰς κανονικὰς βάσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, εἶχον τὸ ἱερὸν καθήκον νὰ φράξωσι τὸν πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ αὐτοκρατορίαν δρόμον του καὶ τρέψωσιν αὐτὸ ὀπίσω πρὸς τὴν Δύσιν, ἐξασφαλίζοντες οὕτω τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πολιτικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἑλληνορθοδόξου κόσμου. Ὑπὸ τὸ πρίσμα τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι δέον νὰ ἐξετάζωνται καὶ κρίνωνται τὰ κατὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐκεῖνο σχίσμα. Ὅπισθεν τῶν διαδραματισθέντων ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων καὶ κατὰ τὸν θ' καὶ κατὰ τὸν ια' αἰῶνα ἴστατο ὁ ἐγωῖσμός καὶ ἡ φιλαρχία καὶ ὁ ἐκκλησιαστικοπολιτικὸς ἐπεκτατισμός καὶ ἱμπεριαλισμός τῆς παπικῆς Ρώμης, ἡ ὁποία ὁμοίως, ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐλατηρίων ἐλαυνομένη, ἴστατο ὀπισθεν καὶ τῶν λεγομένων σταυροφοριῶν καὶ τῶν σταυροφόρων, τῶν καταλυσάντων μετὰ 150 ἔτη τὴν βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ὑποταξάντων ἐκκλησιαστικῶς τε καὶ πολιτικῶς τὴν ὀρθόδοξον Ἀνατολὴν καὶ προξενησάντων εἰς αὐτὴν ἀπροσμέτρητα καὶ ἀνεκδιήγητα δεινά¹, οὕτω δὲ καταστησάντων βαθύτερον καὶ εὐρύτερον καὶ μονιμώτερον τὸ μεταξὺ τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς καὶ τῆς παπικῆς Δύσεως χάσμα². Δὲν δύναται λοιπὸν νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία, ὅτι εἷς τε τὴν ἐναρξιν καὶ τὴν διαιωνίωσιν τοῦ σχίσματος ἔπαιξαν σοβαρὸν ρόλον οὐ μόνον θρησκευτικοὶ ἀλλὰ καὶ πολιτικοὶ λόγοι, καὶ δὴ ἡ προσπάθεια τῶν ἀπὸ τοῦ Νικολάου Α' μέχρι τοῦ Οὐμβέρτου Β' καὶ τῶν διαδόχων του Παπῶν πρὸς καθυπόταξιν τῆς κάτω Ἰταλίας, τῆς Βουλγαρίας καὶ γενικώτερον τοῦ Ἰλλυρικοῦ, ὡς καὶ ὀλοκλήρου τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ κόσμου¹. Διότι δυσ-

1. Καὶ ἀπὸ ῥωμαιοκαθολικῆς πλευρᾶς ἀναγνωρίζεται, ὅτι «l'empire byzantin était en lutte pour ainsi dire permanente avec les titulaires allemands de l'empire d'Occident pour la possession de l'Italie méridionale. Or presque toujours les papes faisaient figure d'alliés ou de simples chapelains de ses ennemis: circonstance bien faite pour que là-bas l'Eglise romaine fut traitée elle aussi en ennemie» (F. Mercenier, ἐνθ' ἄν. σ. 75/6).

2. Παρὰ Ράλλη καὶ Ποτλῆ, μν. ἔ. τ. Δ' σ. 460. Καὶ ἐν τῇ περισπουδαστῇ «μελέτῃ» αὐτοῦ, «ἡγοῦν ἀπόκρισις χάριν τῶν πατριαρχικῶν προνομίων», ὁ Βαλσαμῶν γράφει: «Τὸν Πάπαν τὸ τῆς φιλαυτίας δαιμόνιον τῆς τῶν λοιπῶν ἀγιωτάτων Πατριαρχῶν ἀπέστησεν δημηγύρεως καὶ εἰς μόνην τὴν Δύσιν ἐστενοχώρησεν» (αὐτόθι σ. 553).

3. Καὶ ὁ ῥωμαιοκαθολικὸς A. Pichler συμπεραίνει: «Wir glauben gezeigt zu haben, dass diese Frage über den Ursprung und dñe Fortdauer der Trennung nur aus der Geschichte des Papstthums, der Entwicklung der Rechte desselben, vor Allem der theologischen Doctrinen hierüber und aus manchen anderen mitwirkenden Factoren richtig beantwortet werden könne, und dass jedenfalls auch der abendländischen Kirche ein Theil der Schuld an dem Ursprung und der Fortdauer der Spaltung und damit ein Theil der Pflicht an deren Beilegung zu arbeiten,

zugewiesen werden müsse» (μν. ἔ. σ. 544). Καὶ ἄλλαχοῦ: «Hätte die Griechische Kirche auch keinen Cäsurarius gehabt, die durch ihn geschehene Erweiterung der Kluft wäre nicht unterblieben» (αὐτ. σ. 257). Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Πάπας Γρηγόριος ΙΑ' ἐπιστέλλων τῷ Ἰωάννῃ Καντακουζηνῷ παρεδέχετο ἀρνητικῶς ὡς αἰτίαν τῆς τε γενέσεως καὶ τῆς διαιωνίσεως τοῦ σχίσματος τὸ παπικὸν πρωτεῖον καὶ τὴν μὴ παραδοχὴν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων: «Hujusmodi primatus negatio olim praesumpta per Graecos dissidii Latinarum et ipsorum Graecorum fuit causativa et conservativa schismatis subsequuti» (αὐτ. σ. 380).

1. Τινὰ τοῦτων περιγράφονται ἐν Α. Δημητράκου πούλου, Ἱστορία τοῦ σχίσματος, σ. 44 ἐξ., ὀλίγι-στα δὲ ὁμολογεῖ ἐμμέσως καὶ αὐτὸς ὁ Πάπας Ἰννοκέντιος Γ', παρὰ Ν. Κεφαλαῖ, μν. ἔ. II, 97 ἐξ.

2. Ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ F. Mercenier, μέ- ἐ-χρι τῶν Σταυροφοριῶν «le schisme est encore le fait des hautes autorités ecclésiastiques et la masse du peuple chrétien commence à peine à en prendre conscience» (ἐνθ' ἄν. σ. 88).

1. Καὶ ὁ Δομινικανὸς Οὐμβέρτος ἐθεώρει ὡς ὅς ὀψίστην καὶ κυριωτάτην αἰτίαν τοῦ σχίσματος τὴν ἔριν διὰ τὴν κατοχὴν τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας: «Maxima est dissensio de imperio, quod Ecclesia (Romana) vult haberi et teneri a Latinis, ipsi vero a

τυχώς ο Παπισμός είχε ήδη αρχίσει να υποκύπτει εις τὸν βαρύτατον πειρασμὸν τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ὁ τῆς «κοσμικῆς ἐξουσίας τύπος νὰ παρεισδύηται ἐν ἱερουργίας προσχήματι», ἣν εἶχε κατακρίνει ἡ Γ' Οἰκουμένη ἡ Σύνοδος. Ἐντεῦθεν ὁ Παπισμός, ἐπιχειρήσας καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πολιτικὴν καθυπόταξιν τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς εἰρηνικῶς διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς πειθοῦς καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν συνόδων μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 19^{ου} αἰῶνος, ἐπεχείρησεν ἐν συνεχείᾳ νὰ ἐπιτύχῃ αὐτὴν βίᾳ διὰ τοῦ πυρός καὶ τοῦ σιδήρου τῶν σταυροφορικῶν πολέμων¹, καὶ τέλος ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἐπεδίωξε τὸν αὐτὸν σκοπὸν διὰ τῆς ἀπάτης τοῦ Οὐνιτισμοῦ καὶ τῶν ποικίλων ἄλλων ἀπατηλῶν προπαγανδιστικῶν μέσων προσηλυτισμοῦ τῶν Ὀρθοδόξων².

Καὶ δεχόμεθα μὲν βεβαίως, ὅτι ἐν τῇ ἐκτυλίξει τῶν γεγονότων τοῦ σχίσματος καὶ τῷ χειρισμῷ τῶν ἀναφύεντων ζητημάτων ἦτο φυσικὸν νὰ διαπραχθῶσι σφάλματά τινα καὶ ἐκ μέρους τῶν Πατριαρχῶν Φωτίου καὶ Κηρουλαρίου καὶ γενικῶς τῶν ἀμυνομένων ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, ἐν τούτοις ὅμως δὲν δυνάμεθα ἄλλ' ἢ νὰ διαπιστώσωμεν, ὅτι ἡ ἀφορμὴ τοῦ σχίσματος γενικῶς ἐδόθη ἐκ μέρους τῶν Λατίνων, καὶ δὴ τὸν μὲν θ' αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Πάπα Νικολάου Α' καὶ τὸν δὲ 10^{ον} αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Πάπα Λέοντος Θ' καὶ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Οὐμβέρτου, ἐφαρμοζόντων τὴν γνωστὴν πολιτικὴν τοῦ ἀπολύτου παπικοῦ πρωτείου³.

suis». (Mansi, Concil. 24, 126). Ὁ δὲ Κ. Παπαρρηγόπουλος ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον φρονεῖ, ὅτι «ἡ διαίρεσις τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν προέκυψεν ἐκ δογματικῶν διαφορῶν, ἀλλ' ἔνεκα πολιτικῶν συμφερόντων» (μν. ἔ. τ. Δ' σ. 349), γνώμη μονομερῆς καὶ ἀσύστατος.

2. Κανὼν 8, παρὰ Ράλλη καὶ Ποτλῆ, μν. ἔ. τ. IV σ. 203.

1. Ὁ ῥωμαιοκαθολικὸς F. Mercenier ὁμολογεῖ, ὅτι «en Occident, peu à peu, s'introduisait la pensée de s'emparer de Constantinople pour châtier l'empire de ce qu'on appelait sa trapison et rétablir de force l'unité que l'on avait cessé de croire réalisable par la persuasion» (αὐτόθι σ. 89). Συνεχίζων δὲ διαπιστοῖ, ὅτι ἡ κατὰ τὴν τετάρτην Σταυροφορίαν (1204) καταληψίς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Λατίνων «fut marquée par de faits d'une sauvagerie inouïe qui firent plus pour populariser la séparation que des montagnes de libelles et accumulèrent dans le monde grec une haine presque inextinguible contre les Latins» (αὐτόθι). Καὶ ὁ τότε Πάπας Ἰννοκέντιος Γ' ἔσπευσε ν' ἀναγνωρίσῃ «le fait accompli se flattant d'y trouver la voie de l'union toujours désirée et recherchée» (αὐτόθι).

2. Καὶ κατὰ τὸν Κ. Παπαρρηγόπουλον, «βέβαιον εἶναι ὅτι ἕκτοτε οἱ Πάπαι, ἀπελπισθέντες νὰ ἐπιτύχωσι τὴν εἰρηνικὴν ἀναγνώρισιν τῆς κυριαρχίας αὐτῶν ἐν Κωνσταντινίᾳ, ἀπεφάσισαν ἤδη νὰ προπαρασκευάσωσι τὴν διὰ κατακτήσεων ἐκτέλεσιν τοῦ ἀκοιμήτου αὐτῶν βουλεύματος, μεταχειριζόμενοι πρῶτον τοῦτο πρῶτον μὲν τοὺς Νορμαννοὺς, καὶ μετ' οὗ πολὺ τοὺς σταυροφόρους» (μν. ἔ. IV, 349).

3. Πρβλ. καὶ Χρυσ. Παπαδοπούλου, μν. ἔ. σ. 207 ἔξ: «Τὰ γεγονότα ταῦτα μαρτυροῦσιν, ὅτι εἶναι παράλογος ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν θεωρούντων αἰτίους τοῦ σχίσματος τὸν Φώτιον καὶ τὸν Κηρουλάριον... Τὸ πρωτεῖον τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης, ὡς διεμορφώθη, ἰδίως ἀπὸ τῶν χρόνων Νικολάου Α' καὶ Λέοντος Θ', ὑπῆρξεν ἡ

Ἐπομένως ἡ κυρία εὐθύνη τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σχίσματος βαρύνει ἀναμφιβόλως τοὺς δύο τούτους Πάπας καὶ τοὺς διαδόχους των⁴, μεταξὺ τῶν ὁποίων δὲν εὐρέθη οὐδὲ εἰς Πάπας ἀληθῶς εἰρηνοποιός, ἱκανὸς νὰ ἐνεργήσῃ ἐν τῷ πνεύματι τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῷ πλαισίῳ τῆς κανονικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τρόπον δυνάμενον ἢ νὰ προλάβῃ τὴν διαίρεσιν αὐτῆς ἢ ἔστω καὶ μετὰ τὴν ἐναρξιν αὐτῆς νὰ ἐπανενώσῃ εὐθὺς ἀμέσως τὰ διεστῶτα. Τοῦτο ἀποδοτέον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ εἰς τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατάστασιν τοῦ Παπισμοῦ, ὅστις μετὰ τὸν Νικόλαον Α' καὶ μέχρι τοῦ Γρηγορίου Ζ' (1073), ἦτοι ἐπὶ 200 περίπου ἔτη, διήγνησε τὸν ἑαυτοῦ «saeculum obscurum», ὡς ἐχαρακτήρισαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Βαρωνίου καὶ ἐντεῦθεν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἱστορικοὶ, καὶ δὴ μὲ τὰ μελανώτερα χρώματα⁵. Αὐτονόητον δὲ ὅτι ἡ

κυρία αἰτία τοῦ σχίσματος τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας δυστυχῶς δὲ τὸ πρωτεῖον ἔμελλε ν' ἀποβῇ καὶ τὸ κύριον κώλυμα τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν... Τὸ σχίσμα παρεσκεύασεν ἡ Λατινικὴ Ἐκκλησία, ἐξ ἧς καὶ μόνῃς προήλθον αἱ αἰτίαι αὐτοῦ. Ὁ Μ. Φώτιος καὶ οἱ λοιποὶ πρόμαχοι τῆς Ὀρθοδοξίας δὲν ἐζήτησαν νὰ ἐπιβάλλωσι τι νέον ἐπὶ τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀπέκρουσαν τὸ ἐξ αὐτῆς νέον καὶ ξένον πρὸς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν παράδοσιν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας... Ἀφ' οὗ χρόνου ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης, καταλιπὼν τὴν τιμητικὴν αὐτοῦ θέσιν, ἐζήτησε νὰ κυριαρχήσῃ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς αὐτὴν ἀσυζητητὴ νέας διδασκαλίας, κατ' ἀνάγκην, θάττον ἢ βράδιον, ἔμελλε νὰ συμπαρασύρῃ εἰς σχίσμα τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ἐφ' ἧς εἶχεν ἤδη ἐπιβληθῇ, κατ' ἀνάγκην ἔμελλε ν' ἀποκόψῃ αὐτὴν ἀπὸ τῆς μῆδης, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Διότι αὐτὴ μὲν ἐνέμεινε εἰς τὰ παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων παραδοθέντα καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων ἐν Συνόδοις διατυπωθέντα καὶ θεοπισθέντα, νέα δὲ τινα καὶ ξένα πρὸς αὐτὴν ἐζητούντο νῦν ἀπὸ Ῥώμης ἵνα παρεισχυθῶσιν, οἱ δὲ ἀποκρούοντες αὐτὰ κατεδικάζοντο ὡς αἰρετικοὶ» (αὐτόθι σ. 207, 208, 213, 214).

1. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι καὶ οἱ Ἰανσενισταὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ μεγάλῃ ἐπαρχιακῇ συνόδῳ αὐτῶν ἐν Οὐτρέχτῃ τῷ 1763 διεκήρυξαν: α) «Οἱ Πάπαι μόνον εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἐναρξιν καὶ τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ σχίσματος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, β) ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἀνεύθυνος ὡς πρὸς ἀμφοτέρω ταῦτα, γ) οὐδεμία σύνοδος, εἰς ἣν δὲν μετέσχον οἱ Ἕλληνες, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς οἰκουμένη κ.λ. κ.λ.». (Acta et decreta synodi cleri romano-catholici provinciae Ultrajectensis, mense Septembri 1763, σ. 65)6). Πρβλ. καὶ Μελετίου Ἀθηναίου, Ἐκκλησιολογία, Βιέννη 1783-1795, V, 179)80.

2. Βλέπ. F. Heiler, μν. ἔ. σ. 250 ἔξ. Ἰδίως «ὁ δέκατος αἰὼν εἶναι ὁ γνωστὸς αἰὼν τῆς γυναικοκρατίας ἐν Ῥώμῃ» (Α. Δ. Κυριακοῦ, Ἐκκλ. Ἱστορία, τ. Β' σ. 26). Πρβλ. καὶ Ἀνδρ. Δημητρακοπούλου, μν. ἔ. σ. 17 ἔξ. Νεκταρίου Κεφαλά, μν. ἔ. II, 9 ἔξ. Χρυσ. Παπαδοπούλου, μν. ἔ. σ. 182. Καὶ ὁ ῥωμαιοκαθολικὸς θεολόγος A. Pichler βεβαίως, «dass Rom in dieser Periode (μεταξὺ Φωτίου καὶ Κηρουλαρίου) 46 Päpste hatte, Constantinopel nur 16 Patriarchen, dass unter den ersteren die allermeisten nichtswürdig, unter den letzteren, mit Ausnahme des einzigen Theophylact, sämtliche durch Tugend und Character ausgezeichnete Männer waren, dass von Rom fast auf jede Anfrage von Seite der Griechen nur eine gehässige oder unbillige Entscheidung erfolgte» (μν.

ΔΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

Πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἀνεκοινώθησαν τὰ ἀκόλουθα Ψηφίσματα :

Τῆς Βουλῆς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κατὰ πρότασιν τοῦ βουλευτοῦ τῆς Ν. Υόρκης κ. Gavits καὶ τοῦ Ohio Κυρίας Bolton.

Δι' αὐτοῦ ἡ Βουλὴ ἐκφράζει τὴν βαθεῖαν αὐτῆς συμπάθειαν διὰ τὰς χιλιάδας τῶν ἐλληνοπαίδων τῶν ἀπαχθέντων εἰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ὑπὸ τῶν κομμουνιστικῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων διαρκούντος τοῦ προσφάτου ἐν Ἑλλάδι ἀνταρτοπολέμου καὶ παρακαλεῖ τὸν κ. Πρόεδρον ὅπως κάμῃ χρῆσιν ὅλων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων, ἐνεργῶν διὰ τοῦ ΟΗΕ. καὶ ἄλλων διεθνῶν ὀργανισμῶν καὶ ἀπ' εὐθείας διὰ τῶν Κυβερνήσεων τῶν χωρῶν ὅπου εὐρίσκονται τὰ παιδιά, ὅπως αἱ χιλιάδες αὐταὶ τῶν παιδίων ταχέως ἐπιστρέψουν εἰς τὰς ἐστίαις τῶν καὶ τὴν χώραν τῶν.

Τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος Νέων Καίρων, εισηγουμένου τοῦ Προέδρου αὐτῆς κ. Σταύρου Σολωμοῦ ἐκ πρωτοβουλίας τοῦ πνευματικοῦ αὐτῆς καθοδηγητοῦ Πανος. Ἀρχιμανδρίτου κ. Γρηγορίου Μαυριοπούλου.

Τὸ Ψήφισμα, χαρακτηρίζον τὴν ἀρπαγὴν τῶν ἐλληνοπαίδων ὡς βάρβαρον, ἀνῆθικον καὶ ἀπάνθρωπον, τὴν κατακράτησιν τῶν ὡς ἄδικον, παράνομον καὶ ἀντιβαίνουσαν πρὸς τὸ διεθνὲς δίκαιον, τὴν ἀντιπατριωτικὴν αὐτῶν ἀνατροφὴν ὡς ἀντεθνικὴν καὶ ἐχθρικήν, τὴν ἀντιχριστιανικὴν τῆς συνειδήσεώς τῶν ἀγωγῶν ὡς ἱερόσυλον καὶ βέβηλον καὶ τὴν ὕλιστικὴν τῶν κατεύθυνσιν ὡς φθοροποιὸν καὶ κτηνώδη, ἐκφράζον δ' ἐπὶ τοῦτοις ἀηδίαν, ἀποστροφὴν, περιφρόνησιν, ἀπέχθειαν καὶ ἀγανάκτησιν, ψηφίζει :

1ον) Ὅπως συνειδήσῃ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν Ὁργανισμῶν τὰς προσεχῆς τῆς πρὸς τὸν Πανάγαθον Θεὸν ὅπως γίνῃ τοῦτο μὲν ὡς, τοῦτο δὲ ὅπως τὴν δοκιμασίαν τοῦτην σταματήσῃ ὡς ὑπὲρ δύναμιν διὰ τὴν ἐξ ἑθνοῦ καὶ τὴν φυλὴν καὶ ἐμφυσήσῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἡγετῶν τῶν ἐθνῶν τῶν κρατούντων τοὺς Ἑλληνοπαίδας εὐσεπλαγγίαν καὶ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτοὺς ὡσαύτως δικαιοσύνην ὑπὲρ αὐτῶν.

2ον) Νὰ διαμαρτυρηθῇ διὰ τὰς εἰς βάρος τῆς φυλῆς μας ἀδικίας ὑπὸ τῶν γειτόνων τῆς καὶ διὰ τὴν ἐπ' αὐτῶν προσφερομένην ὑποστήσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ὅντα ἀκούοντα δυστυχῶς εἰς ὄνομα ἀνθρώπων, τὰ ὅποια πολλαπλῶς καὶ πολυτρόπως τὸ πάτριον ἔδαφος κατεσπύλωσαν καὶ ἐμόλυναν μὲ τὰς ἀνοσιουργίας τῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν δημοσίαν αἰδῶ καὶ στοιχειώδη κοινωνικὴν ἠθικὴν κατεργάσαν διὰ τῶν ἀνηκούστων αὐτῶν ἀνῆθικων πράξεων καὶ ταυτοῦτο ἐγκληματικῶν τῶν ἐνεργειῶν.

τοιαύτη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατὰπτωσις τοῦ Παπισμοῦ δέον ν' ἀναγνωρισθῇ ὡς εἷς τῶν οὐχὶ ἀσημάντων λόγων τῆς τε πραγματοποιήσεως καὶ τῆς διακωλύσεως τοῦ σχίσματος.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (ἔ. σ. 204). Προσφάτως δὲ καὶ ἕτερος ρωμαιοκαθολικὸς θεολόγος, ὁ F. Mercenier, ἔγραψεν: «Entre la seconde déposition de Photius et le patriarchat de Céroullaire (886-1043) Constantinople vit seize Patriarches dont plusieurs vraiment remarquables et Rome quarante-quatre Papes et antipapes, dont vingtdeux régnerent moins d'un an, dont huit périrent de mort violente, dont six furent déposés, et dont plusieurs étonnèrent par leurs scandales un monde pourtant habitué à toutes les violences et à toutes les immoralités. Dans ces conditions, rien d'étonnant que l'Orient, où la civilisation était d'un raffinement exquis, n'ait eu que mépris pour ces pontifes qui avaient si peu de respect de leur caractère et pour une ville qui donnait de tels spectacles» (ἐνθ' ἄν. σ. 75).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.

Οὐδὲν περὶ τοῦ θανμαστοῦ γεγονότος τῆς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου Μεταστάσεως τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου ἱστορικὸν μετεδόθη στοιχεῖον, τὰ περὶ τῆς Κοιμήσεως δ' αὐτῆς γινώσκονται ἀπὸ μόνης τῆς παραδόσεως. Ἐκ τοῦ ὅτι ὁμοῦς ὁ χριστιανικὸς κόσμος, ἐμβλέπων εἰς αὐτὴν τὴν ὑψίστην δόξαν τῆς Μαρίας ὡς Μητρὸς τοῦ Ζωοδότου Θεο-ἁνθρώπου Χριστοῦ, ἀνέκαθεν ἐορτάζει αὐτὴν καὶ τὸν μᾶλλον πανηγυρικὸν τρόπον, οἱ ἄριστοι δὲ τῶν χριστιανῶν ποιητῶν ἀφιέρωσαν εἰς αὐτὴν τὰ ὑπερφύστερα τῶν ὁσμάτων τῶν, πληθὺς εἰκόνων ἱστόρησαν τὰ περὶ τῆς Κοίμησιν καὶ πᾶμπολλοὶ ναοὶ ἐπ' αὐτῇ ὑμῶνται, τεκμηριοῦνται ὅτι ἡ χριστιανικὴ συνείδησις ἐδέχθη τὴν ἀρχαίαν ταύτην παράδοσιν ἐν ἀπολύτῳ πεποιθήσει περὶ τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς ἀληθείας. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ φέρεται οἰκουμενικὸν χαρακτῆρα, ἐφ' ὅσον οὐ μόνον ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ἡ ρωμαιοκαθολικὴ, καὶ ἡ ἀρμενικὴ, καὶ ἡ αἰθιοπικὴ καὶ ἄλλαι ἐκκλησίαι γεραίρουν τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου ὡς μίαν τῶν σπουδαιότερων Θεομητορικῶν ἐορτῶν. Ἐνε δὲ πασίγνωστον ὅποιαν θέσιν κατέχει ἰδίᾳ παρ' ἡμῶν ἡ ἐορτὴ τῆς Κοιμήσεως μὲ τὸ πανελλήνιον τῆς Τήρου προσκύνημα, εἰς τὸ ὅποσον συρρέουν ἑκατοντάδες χιλιάδων προσκυνητῶν.

Τὸ ὄρος τῆς Μεταμορφώσεως.

Τὰ αὐτὰ ἰσχύουν καὶ περὶ τῆς σχετιζομένης πρὸς

3ον) Νὰ καταγγεῖλῃ καὶ αὖθις ἐνώπιον τοῦ κόσμου ολοκλήρῃ τὸ ἱερὰ τοῦτο γεγονός τῆς βίας, διὰ τὸ ὅποσον σιγματίζεται ὁ πολιτισμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὑποβιβάζεται ἡ ἀνθρωπίνη ἐπόστασις εἰς τὰξιν τῶν ἀλόγων ζώων καὶ ζητήσῃ ἀπ' αὐτὸν ὅπως δώσῃ δικαιοσύνην εἰς τὰ ἀπαχθέντα Ἑλληνοπαῖδα, τὰ τέκνα τῶν πρώτων νικητῶν τοῦ τελευταίου πολέμου, καὶ ἐπενδυμένη διὰ τῆς καταγγελίας ταύτης εἰς τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς, οἱ ἔχοντες ὑποχρέωσιν, τουλάχιστον ἀνθρωπιστικὴν, νὰ ἐνεργήσωσι πάσαντα διὰ τοῦ τρόπου, τὸν ὅπονον αὐτοὶ κρίνουναι καλλίτερον, ὅπως ἡ προσδοκία μας—ὅτι δὲν ἐξέλειπεν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν γῆν ἡ στοιχειώδης ἠθικὴ καὶ δικαιοσύνη—ἐπαληθεύσῃ καὶ τὰ ἀρπαγέντα παιδιά καὶ ἐκποτισθέντα διὰ τοῦ μισαροῦ παιδωμαζώματος ἀδέλφια μας ἐπιστρέψουν εἰς τὴν γενέτειράν τῶν, τὴν πατρίδα μας Ἑλλάδα.

4ον) Νὰ ἐπιδώσῃ τὸ ψήφισμα τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ψηφισμάτων ἃ ἡ παροικία ἤθελεν ὁμοίως αἰετῶν ἐπιδώσῃ, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Προσβίαν μὲ τὴν παρὰ λησιν ὅπως ἀποστείλῃ τὰ συνημμένα ἀντίγραφα αὐτοῦ εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἑλλάδος κ. Στυριδῶνα, τὸν καὶ ἐμπνευστὴν τῆς Πανελληνίου ταύτης διαμαρτυρίας, καὶ εἰς τὸ Σβασιτόν Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος.

5ον) Νὰ στείλῃ ἀντίγραφον τοῦτον ἐν μεταφράσει πρὸς ὅλας τὰς παρεμφερεῖς ἐν Αἰγύπτῳ Χριστιανικὰς ὁργανώσεις καὶ παρακαλέσῃ αὐτάς ὅπως ὑποσώσῃ καὶ αὐταὶ μετ' ἡμῶν φωνὴν διαμαρτυρίας ὑπὲρ τοῦ ἐπαναπατριζομένου τῶν ἀδελφῶν μας Ἑλληνοπαίδων καὶ τῆς ἀποδόσεώς τῶν εἰς τὰς οἰκογενεῖας τῶν.

6ον) Νὰ ἀπευθύνῃ ὁμοίως ἀντίγραφον εἰς τὴν Ὁθνεσκα καὶ ζητήσῃ παρ' αὐτῆς τὴν μεσολάβησιν παρὰ τῷ Ὁργανισμῷ τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν εἰς τὰς ἐστίαις τῶν καὶ

7ον) Ἀναθέτει εἰς τὸν πνευματικὸν Καθοδηγητὴν τῆς Ἀρχιμανδρίτην Γρηγόριον Μανιατοπούλου καὶ τὸ Δ. Συμβούλιον τὴν ἐπίδοσιν τοῦ παρόντος ψηφίσματος εἰς τὴν Ἑθνικὴν μὲς ἐν Καίρῳ ἀντιπροσωπείαν καὶ τοὺς ὡς ἄνω Ὁργανισμούς.

τὸ ὅρος τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου παλαιᾶς παραδόσεως. Τὸ ὅρος τοῦτο ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν εὐαγγελιστῶν ἀπλῶς ὡς «τὸ ὅρος» ἢ «ὅρος ὑψηλόν, ταυτὸν τῷ «ὅρει τῷ ἁγίῳ» τῆς Β' Πέτρου. Δὲν κατανομάζεται παρ' αὐτοῖς τὸ ἐν λόγῳ ὅρος, ὡς πάντως εἰς τοὺς τότε συγχρόνους πασίγνωστον. Μόνον ἡ παράδοσις διέσωσε τὸ ὄνομα τοῦ ὅρους ὡς τὸ Θαβὼρ τῆς κατὰ Γαλιλαίας, ἀπετέλεσε δ' ἐκπαλαί καθολικὴν πεποιθῆσιν οὐ ἢ Μεταμόρφωσις ἐγένετο ἐπὶ τοῦ Θαβὼρ ἐπὶ τῇ βάσει βεβαίως τῆς προεληθούσης ἀπ' αὐτῶν τοῦτων τῶν αὐτοπιτῶν μαρτύρων τοῦ γεγονότος προφορικῆς παραδόσεως. Ἐντεῦθεν ἡ ρητὴ μνεία τοῦ Θαβὼρ ὡς τοῦ ὅρους τῆς Μεταμορφώσεως παρ' Ὁριγένει, Κυρίλλῳ Ἱεροσολύμων, Ἱερωνύμῳ κλ. Τὴν παράδοσιν ἐνισχυομένη καὶ ἡ ἐδότης τῆς Μεταμορφώσεως ἁμαρτογραφία, ἰδίως τῶν κανόνων Λαμασκηνῶν καὶ Κοσμᾶ Μαίονμα, ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς δὲ ταύτης συνειδήσεως στηριχθεῖσα ἡ ἁγία Ἐλένη ἀνήγειρε ναὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς Μεταμορφώσεως ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Θαβὼρ, ἀπὸ τοῦ γ' αἵωνος ἰδρύνθη ἐκεῖ καὶ ἰδία μονή, εἰς τὸ Θαβὼρ δ' ἀνέρχεται καὶ ἔτος τῇ 6 Ἀυγούστου μέγιστον προσκυνητῶν πλῆθος πρὸς εὐλαβίῃ τοῦ ὑπερφυστοῦ γεγονότος πανηγυρισμόν.

“Ο,τι ἐφοβούμεθα.

“Οταν ἤρξατο ἡ διὰ τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ κατὰ τὰς πρωινὰς ὥρας τῶν Κυριακῶν μετάδοσις τῆς θείας λειτουργίας τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, κοινῶς κατέστη ἀντιληπτόν ὅτι αὕτη ἐνεκρῆθη ὡς εὐεργετικὴ δι' ὅσον σμέντας κατηγορίας ὁρθοδόξων, ἀδυνατούντων νὰ παρίστανται αὐτοπροσώπως ἐν τοῖς ναοῖς, ὅπως ἐνώσωσι τὰς πρὸς τὸν Θεὸν προσευχὰς τῶν μετὰ τοῦ λοιποῦ ἐκκλησιασματος. Τοιοῦτοι δ' εἶνε οἱ ἐν κλίῃ ἀσθενείας κατακείμενοι, οἱ ἀδυνατοῦντες νὰ βαδίξωσι γέροντες, οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ ἐν πλῶ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀκούουν τὴν φωνὴν τῆς δεήσεως ἀπὸ τοῦ μητροπολιτικοῦ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ θυσιαστηρίου, οἱ τυχόν ἐν αἰχμαλωσίᾳ κρατούμενοι καὶ ὅσοι δι' οἰονδήποτε εὐλογον λόγον καὶ ἀνάγκην ἀδήριτον δὲν δύνανται νὰ συμπαρίστανται μετὰ τῶν ἐν πίστει ἀδελφῶν ἐν τοῖς ναοῖς τοῦ Κυρίου. Τὸ μόνον ποὺ ἐφοβήθημεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἦτο ἡ συναφὴς πρὸς πᾶσαν σχεδὸν χρήσιμον ἐφεύρεσιν κατάχρησις αὐτῆς ὑπ' ἀνθρώπων ἐστεριμένων χριστιανικῆς ἀγωγῆς. Τοῦτο δ' ἀκριβῶς καὶ συνέβη, διότι οὐ μόνον πολλοί, ἐπὶ τῷ λόγῳ οὐ δύνανται καὶ οἱ καθήμενοι νὰ ἀκούονται τῆς θείας λειτουργίας, μακρόθεν τάχα μετέχουν τῆς κοινῆς προσευχῆς, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς ναοῖς ἐκκλησιασμοῦ, ἐν δημοσί-οις κέντροις κατὰ τὰς ὥρας τῆς θείας λειτουργίας θαμίζοντες, κυβεύοντες ἢ ἐρεσχηλοῦντες, συνάκροῦνται ταυτοχρόνως καὶ τῶν διὰ τοῦ ραδιοφώνου μεταδιδόμενων θείων ψαλμωδιῶν. Ἀλλ' ὡς καὶ ἄλλοτε ἀνεπιτύχθη ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ», ὁ κατὰ τὰς ἐορτὰς κοινὸς ἐν τοῖς ναοῖς ἐκκλησιασμός ἀποτελεῖ καθήκον παντὸς μέλους τῆς Ἐκκλησίας. Διότι «οὐκ ἔστιν ἐξ ἐτέρας συνάξεως ἢ συνόδου τοσοῦτον κέρδος λαβόντας ἀπελθεῖν—λέγει ὁ θεὸς Χρυσόστομος—ὅσον ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διατριβῆς» καὶ δικαστήριον λέγῃς, καὶ

βουλευτήριον, καὶ αὐτὰ τὰ βασίλεια». Διὰ δὲ τοὺς προφασισμένους οὐ δύνανται καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν νὰ προσεύχωνται, ὁ αὐτὸς πατὴρ ἀναφωνεῖ «ἀπαίτῃς σεαυτὸν, ἀνθρώπε» εὐξασθαι μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας δυνατόν, οὕτω δὲ εὐξασθαι, ὡς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἀδύνατον, ὅπου Πατέρων πλῆθος τοσοῦτον, ὅσον βοή πρὸς τὸν Θεὸν ὁμοθυμαδὸν ἀναπέμπεται. Οὐχ οὕτως εἰκακούμεν κατὰ σαυτὸν τὸν Δεσπότην παρακαλῶν, ὡς μετὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν σῶν. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γὰρ ἐστὶ τι πλεον, οἷον ἡ ὁμόνοια καὶ ἡ συμφωνία καὶ τῆς ἀγάπης ὁ σύνδεσμος καὶ αἱ τῶν ἱερῶν εὐχαί». Τὸ θέμα τοῦ ἐκκλησιασμοῦ μεγίστην κέκτηται σημασίαν, ἐφ' ὅσον δ' εὐρισκόμεθα πρὸ τῶν ἀπὸ τοῦ ραδιοφώνου καταχρήσεων, ὁ ἄμβαν δρεῖλει νὰ διαφωτίξῃ τοὺς χριστιανούς περὶ τῶν ἐκ τῆς αὐτοπροσώπου κατὰ τὴν θέαν μυσταγωγίαν ἐν τῷ ναῷ παραστάσεως ὑποδυασιῶν ὠφελειῶν.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἀποστολικὴ Διακονία: Δι' Ἐγκυκλίου τῆς Ἀποστ. Διακονίας παρεκλήθησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίται, ὅπως διαβιβάσουν πάντα τὰ σχετικὰ στοιχεῖα πρὸς τὸν κατάρτισμόν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Χάρτου.

Δι' Ἐγκυκλίου τῆς Ἀποστ. Διακονίας διετάχθησαν πάντες οἱ Βοηθοὶ Ἱεροκήρυκες ὅπως ὑποβάλωσιν ἐκθεσιν τῆς ἐργασίας καὶ δράσεως αὐτῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

Δι' ἀποφάσεως τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου ἐχορηγήθη ὑπὸ τῆς Ἀπ. Διακονίας ἐτήσια ὑποτροφία εἰς δύο Σουηδοὺς θεολόγους, ἐπιθυμοῦντας νὰ παρακολουθήσῃ ὑν μαθήματα εἰς τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον.

ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐξεδόθησαν 1) Ἀρχιμ. Ζαχαρία Λιανᾶ Ἀκάθιστος Παρακλητικὴ Ἀκολουθία τοῦ Δεκαπενταγούστου Ἀθῆναι 1950 σ. 100 καὶ 2) Ἀνδρέα Φυτράκη, Ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Παν(μ)ίῳ Ἀθηνῶν, Οἱ μοναχοὶ ὡς κοινωνικοὶ διδάσκαλοι καὶ ἐργάται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, Ἀθῆναι 1950 σ. 100. Βιβλιοθήκη Ἀποστολικῆς Διακονίας Ἀριθ. 31.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Δι' Ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς ἱερατικῶς προϊσταμένους τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐφίστα τὴν προσοχὴν τῶν ἐπὶ τῆς κατὰ τὸν ἥμιστον κόσμον, ὡς πρὸς τὴν ἀμφίεσιν, ἐμφανίσεως ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἰς τοὺς οἴκους τοῦ Κυρίου καὶ διὰ εἰς ὥρας, καθ' ἃς τελετουργεῖται τὸ μέγα τῆς θείας Εὐχαριστίας μυστήριον. Ἐπειδὴ δὲ παρατηρεῖται καὶ καταγγέλλεται καὶ τῶν ἱεροψαλτῶν τάσις νὰ ἐμφανίζονται ἐπὶ τῶν στασιδίων, κατὰ τοὺς θερινοὺς ἰδίᾳ μῆνας, ἀνευ ἱματίου καὶ μετὰ ἐκτετραχεισμένον καὶ ἀνευ χειρῶν χιτῶνος, παραγγέλλονται οἱ τῶν ναῶν προϊστάμενοι ὅπως ἀπαγορεύωσι τὸ ψάλλειν ἐπ' ἐκκλησίας εἰς πάντα ἀκόσμως ἐνδεδυμένον, ἀναφέρωσι δὲ τοὺς τυχόν δυστροποῦντας καὶ ἐπιλανθάνομένους τῆς κλήσεώς των, τῆς ἱερότητος τοῦ χώρου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ τελουμένων, πρὸς ἐπιβολὴν τῶν ἐνδεικνυομένων κυρώσεων.

—Τῇ 7 μεσομήνου ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Εὐρίπου κ. Ἀλέξιος ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον προέστη τῆς ἐνώπιον τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως ἐν τοῖς ἀνακτόροις ὁρκωμοσίας τοῦ κ. Α. Ἰασονίδου ὡς Ὑπουργοῦ - Γενικοῦ Διοικητοῦ Βορείου Ἑλλάδος, μετὰ διήμερον δὲ ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἐν τῇ ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ.

—Ἡ Πρωτοσυγκελλία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐντολὴ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου δι' Ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς ἱερατικῶς προϊσταμένους τῶν ἱερῶν ναῶν

της 'Αρχιεπισκοπής καθιστώσα αὐτοὺς προσωπικῶς ὑπευθύνους διὰ τὴν ἀπὸ τινος παρατηρουμένην κατ' αὐτὴν τὴν τέλει τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου φωτογράφειν τῶν νεονύμφων, δι' ἧς προδίδεται τὰς ἐκκοσμικεύσεως αὐτοῦ, θεωρουμένου ἀπλῶς ὡς γεγονότος τῆς κοσμικῆς κινήσεως, ἀπαγορεύει ἀπολύτως τὴν τοιαύτην ἀντίθετον πρὸς τὴν ἱερότητα τῶν τελουμένων παρεκτροπὴν.

—'Ο Σύλλογος «'Η Στέγη τοῦ 'Εργαζομένου 'Ορφανοῦ» εἰς ἐνίσχυσιν τροφίμων τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ 'Ορφανοτροφείου Βουλιαγμένης, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἀνάγκην βοήθειάς διὰ νὰ συμπληρώσουν, ἔξω ἀπὸ τὸ φιλανθρωπικὸν τοῦτο 'Ἰδρυμα, τὴν μόρφωσιν ἢ τὴν ἐπαγγελματικὴν τῶν κατάρτισιν, ἐνέγραψεν εἰς τὴν σχολὴν Πάλλερ τρία παιδιὰ τοῦ 'Ορφανοτροφείου πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐκπαιδεύσεώς των εἰς τὴν ὑφαντουργίαν, εἰς τὴν ἰδίαν σχολὴν τρία παιδιὰ πρὸς ἐκπαιδεύσιν εἰς τὴν ἠλεκτροτεχνικὴν, εἰς τὴν Σιβιτανίδειον ἐπαγγελματικὴν σχολὴν δύο παιδιὰ, ὧν τὸ μὲν ἐν ἐκπαιδεύσει ὡς ἐργοδηγὸς οἰκοδόμος μὲ φοίτησιν πενταετῇ, τὸ δ' ἕτερον ὡς ἐπιπλοποιὸς μὲ φοίτησιν τετραετῇ, ἐψήφισε μίαν ὑποτροφίαν ἀποφοίτου ἤδη τοῦ Γυμνασίου διὰ τὸ Πανεπιστήμιον ἢ δι' ἄλλην ἀνωτάτην σχολὴν προτιμήσεώς του, τρεῖς ὑποτροφίας διὰ τοὺς λοιποὺς ἀποφοίτους Γυμνασίου τοῦ 'Ορφανοτροφείου διὰ πρακτικὰς σχολὰς ξένων γλωσσῶν, λογιστικῆς, κ.τ.λ. καὶ ἓν κονδύλιον 100.000 δραχμῶν μηνιαίως δι' ἓν ὄρφανόν ἀπόφοιτον τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ὡς δίδακτρα εἰς νυκτερινὸν Γυμνάσιον.

'Ο κεντρικὸς σκοπὸς τοῦ Συλλόγου εἶναι νὰ ἰδρύσῃ τὴν ἰδίαν του στέγην, μίαν πραγματικὴν στέγην σπουδάζοντος ἢ ἐργαζομένου ὄρφανου, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ συγκεντρώνῃ εἰς αὐτὰ τροφὴν καὶ ὕπνον, θὰ εὐρίσκῃ ἐργασίαν εἰς ὅσα ἔχουν τὴν γνώσιν μιᾶς τέχνης, θὰ μετεκπαιθεύῃ ἄλλα πρὸς τελειοποίησιν των καὶ θὰ βοηθῇ ὅσα ἐπιδεικνύουν ζῆλον ἰδιαίτερον εἰς τὰ γράμματα πρὸς συνέχισιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν των. 'Επὶ πλέον, θὰ παρακολουθῇ τοὺς τροφίμους τοῦ ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικῆς, θὰ κηδεμονεύῃ αὐτοὺς ὡς ἀνηλίκους ἐναντι τοῦ ἐργοδότη καὶ θὰ παρέχῃ εἰς τοὺς τοὺς πᾶσαν δυνατὴν προστασίαν μέχρις ὅτου στερεωθῶν βιοποριστικῶς εἰς τὴν ζωὴν. 'Επιπροσθέτως, ἡ ἵδρυσις τῆς στέγης θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποσυμφόρμην τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ 'Ορφανοτροφείου Βουλιαγμένης καὶ θὰ διευκολύνῃ οὕτω τὴν εἰσόδον εἰς αὐτὸ ἄλλων ἀποκλήρων τῆς τύχης μικρῶν ὄρφανῶν. Πρὸς τὸ παρὸν ἡ προσπάθειά του ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐξεύρεσιν καὶ ἐξασφάλισιν μιᾶς ἐκτάσεως γῆς, εἰς τὴν ὁποίαν σὺν τῷ χρόνῳ θὰ οἰκοδομοῦνται αἱ ἐγκαταστάσεις τῆς στέγης τοῦ ἐργαζομένου ὄρφανου.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Ἱερὰ Μητρόπολις Σιατίστης καὶ Σιατίστης

'Ο Σεβ. ὁ Μητροπολίτης κ. Ἰάκωβος κατὰ τὸ πρόσφατον εἰς Ἀθήνας ταξειδιὸν του συνειργάσθη μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ὑγιεινῆς κ. Μπακατσέλου καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἀνοικοδομήσεως κ. Γλαβάνη διὰ τὸ ζήτημα τῆς στεγασεως Φιλ. Ἰδρυμάτων τῆς ἐπαρχίας καὶ μετὰ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐράνου Βασιλέως διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Τοστυλίου Οἰκοτροφείου καὶ τὴν ἐπισκευὴν τῶν ἱερῶν ναῶν, οἵτινες ὑπέστησαν ζημίαν ὑπὸ τῶν συμμοριτῶν.

—Τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πάντων ἐτελέσθη ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ ἐν μέσῳ πλήθους λαοῦ σεμνὴ ἑορτὴ ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχ. Σχολείων παρισταμένων πασῶν τῶν διοικητικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν. Ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης ὁμίλων διὰ τὸ συντελεσθὲν ἔργον τὸν Κατηχ. Σχολείων κατὰ τὸ ἔτος 1949-50 ἐξέθηκεν ὅτι ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐλειτούργησαν εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν 44 Κατηχ. Σχολεῖα, εἰς ἃ ἐφοίτησαν περὶ τοὺς 2.950 ματαὶ καὶ μαθήτρια τῶν Γυμνασίων καὶ Δημ. Σχολείων, ἐδίδαξαν δὲ εἰς αὐτὰ ὁ ἱεροκέρυξ τῆς Ἀποστολικῆς

Διακονίας, εἰς θεολόγος, 14 ἐφημέριοι, 15 διδάσκαλοι καὶ μία κατηχήτρια, πρὸς οὓς ἐξεφράσθη ὑπὸ τῆς Α. Σ. ἡ εὐαρέσκειά τῆς Ἐκκλησίας. Παρόμοιαι τελεταὶ ἐγένοντο εἰς ὅλα τὰ χωρία, ὅπου ἐλειτούργησαν Κατηχ. Σχολεῖα.

—Ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης διὰ γραμμάτων ἐξεφράσε τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ λαοῦ τῆς σκληρῶς δοκιμασθείσης ἐπαρχίας του πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Σύρου κ. Φιλάρετον καὶ Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, διότι ὁ μὲν πρῶτος ἀπέστειλεν αὐτῷ περὶ τὰ 4.500 δέματα, ἅτινα διανεμήθησαν εἰς τοὺς ἐπαναπατρισθέντας κατοίκους 70 χωρίων, ὁ δὲ δεύτερος ἐκκλησιαστικὰ εἶδη (ἄμψια, ἱερὰ σκεύη, βιβλία κτλ.) ἅτινα ἐδόθησαν εἰς ναοὺς, τοὺς ὁποίους ἡ βέβηλος χεὶρ τῶν συμμοριτῶν ἀπεγύμνωσεν.

—Κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον ἐξελθὼν εἰς περιοδεῖαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐπεσκέψθη πολλὰς κοινότητας καὶ παρηκολούθησε τὴν ἐργασίαν τῆς Ἀνασυγκροτήσεως. Πανταχοῦ ἐτέλεσε τὴν θεῖαν λειτουργίαν, ἐδίδαξε τοὺς χριστιανοὺς δι' ἐπικαίρων ὁμιλιῶν, ἐκτακτοῖς πολλὰ ἐκρεμῇ ζητήματα ἀναγόμενα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν διαφόρων ὁργανισμῶν ὧν προΐσταται.

—Τὴν 11 Ἰουλίου παρισταμένων τῶν Βασιλέων, τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας καὶ ἄλλων ἀρχῶν ἐτέλεσε τὸν ἀγίασμόν ἐπὶ τῇ θεμελιώσει τῶν διδασκηρίων εἰς τὰς κοινότητας Ἐρατύρας καὶ Περιστερας, ὁμίλων δὲ πρὸς τοὺς Βασιλεῖς ἐν Σιατίστῃ ὑπεγράμμισε τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνοικοδομήσεως τῶν ἱερῶν ναῶν, τοὺς ὁποίους κατέστρεψαν ἐξολοκλήρου οἱ τε κατακτιτῆται καὶ οἱ συμμοριταί.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΠΟΛΕΩΣ

'Αρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς. Ἡ Α. Σ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Μιχαὴλ ὤρισεν ὅπως ἡ ἀπὸ τῆς 25 παρελθόντος μηνὸς Ἰουνίου ἐβδομάς ἀφιερῶθῃ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπικῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτοῦ εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπ. Παύλου. Εἰς πάντας τοὺς ναοὺς ἐγένοντο σχετικὰ κηρύγματα, ἐξαίροντα τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν.

—Ἠγγέλη ἐξ Ἀμερικῆς ὅτι ὁ Σεβ. Μιχαὴλ μετέβη ἐκ Νέας Ὑόρκης εἰς Μπουένος-Αἵρες ὅπως διευθετήσῃ τὰ κατὰ τὴν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἀργεντινῆς ἱδρυσιν ἰδίας Ἐπισκοπῆς.

—'Ο «Ὁρθόδοξος Παρατηρητὴς» τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καθιστᾷ γνωστὸν ὅτι οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ στέλλωσι πρὸς τὸ περιοδικὸν βιβλίον πρὸς κρίσιν δέον νὰ ἀπευθύνωσιν αὐτὰ πρὸς τὸν κ. Sifis G. Kolias 25—19 30th Drive Astoria L. I., 2, New York.

Ἀυστραλία. Γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Σύνδεῦ ὅτι ἐν μέσῳ πυκνῆς συρροῆς ὀρθοδόξων ἐλλήνων καὶ αὐστραλῶν ἐτελέσθησαν τῇ 18 Ἰουνίου ἐν. ἔτους ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας κ. Θεοφυλάκτου μετ' ἐπιβλητικῆς μεγαλοπρεπείας τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγ. Θεοδώρων ὑπὸ τῆς μικρᾶς ἐλληνικῆς παροικίας τῆς Townsville ἀνεγερθέντος αὐτόθι νεοδημένου περικαλλοῦς ναοῦ βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, ὡραιότερου πάντων τῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ὀρθοδόξων ναῶν. Τῆς τελετῆς συμμετέσχον ἱκανοὶ τῶν ἐν Αὐστραλίᾳ κληρικῶν, κατ' αὐτὴν δὲ παρέστησαν ὁ ἐν Κουΐσλάνδῃ Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Χρ. Φρυλλίγος, ἀντιπρόσωποι τῶν ἐν Αὐστραλίᾳ ἐλληνικῶν κοινοτήτων, βουλευταὶ καὶ ὁ δήμαρχος τῆς πόλεως, πολλοὶ ἐπίσκοποι καὶ ἐκπρόσωποι τῶν ἐκεῖ ξένων ἐκκλησιῶν. Ὁ ναὸς εἴλκυσε τὸν κοινὸν θαυμασμόν, εὐφύμως δ' ἐγράψε περὶ αὐτοῦ ὁ αὐστραλιανὸς τύπος, ὁ δῆμος τῆς πόλεως κατέταξεν αὐτὸν εἰς τὰς ἐξεχούσας αὐτῆς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς, οἱ δὲ ραδιοσταθμοὶ αὐτῆς ἐξήγγειλαν ἐν λεπτομερείᾳ τὰς τῆς τελετῆς τῶν ἐγκαίνιων. Ἡ πρὸς ἀνέγερσιν καὶ διακόσμησιν τοῦ ναοῦ δαπάνη εἶχεν ἀνέλθει εἰς 40.000 αὐστραλ. λίρας, ἀνελήφθη δ' αὕτη ὑπὸ τῆς ἐκ 55 μόνον οἰκογενειῶν συνισταμένης εὐσεβοῦς παροικίας τῆς πόλεως χάρις εἰς τὴν πρόνοιαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπαλλάξασα τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Σεραφείμ Λουκιάνωφ τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ὡς Ἐξάρχου τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἐν τῇ δυτ. Εὐρώπῃ, δίδωσεν εἰς τὴν θέσιν ταύτην τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Βιλένσκη καὶ Λιτόβσκη Σεβ. Φώτιον Τοπήρο, συγχρόνως δ' ἵδρυσεν παρ' αὐτῷ προσωρινὸν Ἐξαρχικὸν Συμβούλιον πρὸς διοίκησιν τῶν ὑποθέσεων τῆς Ἐξαρχίας μέχρι τῆς εἰς Γαλλίαν ἀφίξεως τοῦ Σεβ. Φωτίου.

Κατὰ τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον ἡ Σύγκλητος τῆς ἐν Μόσχᾳ Θεολογ. Ἀκαδημίας ἐξέλεξεν ἐπίτιμα αὐτῆς μέλη μετὰ ἄλλων καὶ τοὺς Μακαρ. Πατριάρχας Ἀντιοχείας Ἀλέξανδρον, Καθολικὸν-Πατριάρχην πάσης Γεωργίας Καλλίστρατον, Σερβίας Γαβριήλ καὶ Ρουμανίας Ἰουστινιανόν.

—Συνεπείᾳ τῆς συρροῆς νέων ρώσων προσφύγων εἰς Αὐστραλίαν, οἱ ἐν τῇ χώρα ταύτῃ ὁρθόδοξοι τῆς ρωσικῆς διασποράς, τέως ἀριθμοῦντες δύο ἑκατομίας, ἐν Σίδνεϋ καὶ Brisbane, σήμερον ὥρῳσαν ἐτέρας δύο ἐν Μελβούρνῃ καὶ Ἀδελαΐδῃ. Αἱ ἐν Πέρθῃ καὶ Darwin συγκεντρώσεις ρώσων προσφύγων δὲν ἡδυνήθησαν ἀκόμη νὰ ἀποκτήσουν ἱερεῖς ἕνεκα τῶν μεγάλων ἀποστάσεων. Ἐν Σίδνεϋ πρόκειται νὰ ἀνεγερθῇ νέος ρωσικὸς ναός, ἥδη δ' ἐν Τασμανίᾳ ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια ναοῦ. Οἱ ἐν Αὐστραλίᾳ ὁρθόδοξοι ρώσοι σήμερον ἀποτελοῦν 14 ἑκατομίας ἀριθμοῦσας πολλὰς χιλιάδας ἐνοριτῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Αἱ Θεολογικαὶ Σχολαὶ τῶν Πανεπιστημίων τοῦ κράτους κατηργήθησαν, τὰ δὲ ἐκκλησιαστικὰ σεμινάρια μετετράπησαν εἰς ἐπαγγελματικὰ σχολεῖα. Ἡ κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ διατηρήσῃ μόνον τρία ἀνώτατα θεολογικὰ ἰνστιτούτα καὶ τρία σεμινάρια. Ὁ ἀριθμὸς τῶν θεολόγων φοιτητῶν δέον νὰ μὴ εἶνε ἀνώτερος τῶν 500. Ἐξ ἀφορμῆς ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας θεολογικοῦ ἰνστιτούτου ἐν Βουκουρεστίῳ ἡ ἐφημερίς «Ὀυὺν βέρσουλ» παρατηρεῖ ὅτι δὲν πρόκειται νὰ παραδίδωνται ἐν αὐτῷ ἀνωφελεῖς ἐπιστῆμαι, ὡς πρότερον. Οἱ σύγχρονοι καιροὶ ἀναμένουν παρὰ τοῦ ἱερέως οὐχὶ θεολογικὰς γνώσεις—παρατηρεῖ τὸ ρουμανικὸν φύλλον—, ἀλλὰ χριστιανικὴν ζωὴν προσηρμοσμένην εἰς τὰς νέας σοσιαλιστικὰς συνθήκας.

—Εἰς συνέδριον τοῦ νέου ὀργανισμοῦ τῆς ρουμανικῆς νεολαίας κατηρτίσθη κανονισμός, καθ' ὃν ἡ νεολαία ὀφείλει νὰ ἀνατρέφεται ἐν τῷ πνεύματι τοῦ ἀγῶνος τῶν τάσεων, τοῦ ἱστορικοῦ ὀλισμοῦ καὶ τοῦ κατὰ τὸν «θρησκευτικὸν πολέμω» ἀγῶνος.

—Καθ' ἃ ἀναγράφει ἡ «Ὁρθόξια», ἡ ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ρουμανικὴ ἐκκλησιαστικὴ μόρφωσις ὑπέβαλεν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον αἴτησιν περὶ ἰδρύσεως ἐν Γαλλίᾳ αὐτονομίου ρουμανικῆς ἐπαρχίας ὑπαγομένης εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Σόφιας εἰσήγαγεν εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν διδασκτέων μαθημάτων τὴν διδασκαλίαν τῆς μαρξιστικῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ συντάγματος τῆς βουλγαρικῆς λαϊκῆς δημοκρατίας.

ΑΜΕΡΙΚΗ

Οἱ μεθοδισταὶ πρό τινος προέβησαν εἰς μίαν ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος ἀπόφασιν: ἐξέλεξαν ἐπίσκοπον τῆς μεθοδικῆς κοινότητος τῆς περιφερείας τῆς Καλιφορνίας τῆς Νοτίας Ἀριζόνας, ἥς τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων ἀποτελεῖται ἐκ λευκῶν, ἕνα πάστορα νέγρον τὸν Ἀλέξανδρον Shaw, παλαιὸν πάστορα τῆς βεσλεϊανῆς ἐκκλησίας τοῦ Los Angeles καὶ εἶτα ἐπίσκοπον τῆς περιοχῆς τῆς Βαλτιμόρης. Εἶνε ἡ πρώτη ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας φορά, καθ' ἣν καλεῖται μαύρος ὡς ἐπίσκοπος πληθυσμοῦ κατὰ μεγάλην πλειονότητα λευκοῦ.

Ἡ οἰκουμενικὴ χριστιανικὴ κίνησις.

Μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῆς ἐν Τορόντο συγκληθείσης Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου ληφθεῖσων ἀποφάσεων ὑπῆρξε καὶ ἡ διατύπωσις τῆς ἐρωτήσεως «τί συνεπάγεται διὰ τὰς 156 Ἐκκλησίας-μέλη, τὰ προερχόμενα ἐκ 44 χωρῶν τοῦ κόσμου, ἡ συναρίθμηση αὐτῶν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον;» Τὸ θέμα τοῦτο, διατυπωθὲν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἐκκλησία, αἱ Ἐκκλησίαι καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν», διεβιβάσθη πρὸς τὰς Ἐκκλησίας-μέλη μετὰ τῆς παρακλήσεως ὅπως, ἀφοῦ μελετήσουν αὐτὸ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἐπιόντος ἔτους, ἐκθέσουν τὰς γνώμας τῶν κατὰ τὴν προσηχὴ συνεδρίαν τῆς Ἐπιτροπῆς. Τὸ σχετικὸν ἔγγραφον περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς διασαφήσεις:

1. Τὸ Οἶκουμ. Συμβούλιον δὲν εἶναι μίᾳ ὑπερ-Ἐκκλησία, οὐδὲ θὰ καταστῇ ποτε τοιαύτη. Οὔτε τὸ κύρος, οὔτε τὴν ἐπιθυμίαν ἔχει νὰ ἐπιβάλλῃ οἰαδήποτε γνώμην ἢ πράξιν εἰς τὰς ἐξ ὧν ἀποτελεῖται Ἐκκλησίας. Αὐταὶ εἶνε ἐλεύθεραι νὰ ἀποδεχθοῦν ἢ ν' ἀπορρίψουν τὰς ἀποφάσεις τῆς. «Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου οὔτε τὴν βαρύτητα, οὔτε τὸ κύρος κέκτηνται εἰ μὴ ἐφ' ὅσον αὐταὶ ἐπιβάλλονται εἰς τὰς ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς σοφίας τῶν».

2. Τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον ἀπετελέσθη ὑπὸ 150 Ἐκκλησιῶν ἢ θρησκευτικῶν ὀργανισμῶν, αἵτινες πᾶσαι ἔχουσι τὴν πεποίθησιν ὅτι μίᾳ στενωτέρᾳ ἐνότητι δέον ἐπιτευχθῇ μετὰ τῶν, δὲν συμφωνοῦσιν ὅμως ὡς πρὸς τὴν τελικὴν τῆς μορφῆς. Καὶ τοῦτο τὸ ζήτημα προτείνεται εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐν λόγω ἐκκλησιῶν. Τινὲς τῶν ἐκκλησιῶν προβαίνουν κατὰ καιροὺς εἰς διαπραγματεύσεις ἐπὶ τῷ σκοπῷ μίᾳ δυνατῆς συγχωρεύσεως, ἀλλ' αὐταὶ δὲν προέρχονται ἐκ τοῦ Οἴκουμ. Συμβουλίου· ἐμφανίζονται ὡς ἀποτέλεσμα τῶν μετὰ τὸν διὰ τοῦ Συμβουλίου κατασταθεῖσων ἀδελφικῶν σχέσεων ἐκκλησιῶν.

3. Αἱ ἐκκλησίαι-μέλη τοῦ Συμβουλίου ἔχουσι διαφόρους ἀντιλήψεις περὶ «τῆς Ἐκκλησίας». Αἱ ὁμολογιαὶ πίστεις τῶν περισσοτέρων ἐξ αὐτῶν περιλαμβάνουν τὴν ρήτραν: «Πιστεύω εἰς μίαν καθολικὴν (ἢ παγκόσμιον) Ἐκκλησίαν». Τινὲς τῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς π. χ. αἱ ἐν τῷ Συμβουλίῳ ἀντιπροσωπευόμεναι ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ἡ ἢ μὴ ἐν αὐτῷ ἀντιπροσωπευομένη ρωμαιο-καθολικὴ, ἐννοοῦσιν ὡς τοιαύτην τὴν ἰδικὴν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὅτι αἱ λοιπαὶ δὲν εἶνε κατὰ τὴν πλήρη τῆς λέξεως ἔννοian «ἡ Ἐκκλησία». Ἄλλαι κοινότητες πιστεύουσιν, ὅτι «ἡ μίᾳ, ἀγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ὀνομαζομένων ἑαυτὰς χριστιανικῶν. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἄκρων ἀντιλήψεων τινὲς τῶν ὁμολογῶν θεωροῦσιν ἑαυτὰς μέσας, οἷον αἱ λουθηρανικαί, αἱ ἀγγλικανικαὶ καὶ ἄλλαι. Τὸ Συμβούλιον ὅμως εἶνε ἀνοικτὸν εἰς πάσας, οἵαδήποτε κἂν εἶνε ἡ ἐκκλησιολογικὴ αὐτῶν ἀντίληψις. Ἀποτελεῖ τὴν κοινότητα, ἐν τοῖς κόλποις τῆς ὁποίας εἶνε δυνατὴ ἡ ἐπὶ τῶν διαφορῶν τούτων ἀντιλήψεων συζήτησις.

4. Αἱ ἐκκλησίαι-μέλη ἐνοῦνται μετὰ τῶν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Συμβουλίου διὰ τῆς κεντρικῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας περὶ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ. Ἡ οὐσία τοῦ Συμβουλίου συμφωνεῖ εἰς τὸ ὅτι εἶνε «μία κοινότης Ἐκκλησιῶν ἀποδεχομένων τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Θεὸν καὶ Σωτῆρα». Τοῦτο ἀπογελεῖ τὴν ὁμοφωνίαν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν-μελῶν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ὅπερ ἐπιτρέπει εἰς αὐτάς νὰ μένωσιν «ἴσους», ἐξακολουθοῦσαι ταύτοχρόνως νὰ μελετοῦν τὰ ἀντιτιθέμενα σημεῖα καὶ ἐπιζητοῦσαι νὰ τὰ ὑπερπηθήσουν.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἡ κυβέρνησις τῆς Αὐστραλίας συνεκάλεσεν ἐν Canberra συνδιάσκεψιν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφορῶν ἐν τῇ χώρᾳ θρησκευμάτων ὅπως διαφωτισθῇ ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῶν ἐνοριῶν αὐτῶν. Μεταξὺ τῶν προσκλη-

θέντων ἦσαν καὶ ἀντιπρόσωποι τῶν ὁρθοδόξων ἐλλήνων καὶ ρωσικῶν κοινοτήτων.

—Εἰς ἐρώτησιν μέλους τῆς Κομμοσὸλ (κομμουνιστικῆς νεολαίας) τοῦ Καλίνινγκραδ (τέως Koenigsberg τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσίας) ἂν δύναται ὡς μέλος τῆς Κομμοσὸλ νὰ τελέσῃ θρησκευτικὸν γάμον κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς μνηστῆς του, τὸ ὄργανον τῆς νεολαίας ταύτης «Κομμοσὸλσκαγια Πράβδα» (21 Μαρτίου 1950) ἀπήντησεν οὕτως:

«Εἶνε προφανές ὅτι αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις εἶνε ἐντελῶς ξέναι πρὸς τὰς πεποιθήσεις μας καὶ θεμελιωδῶς ἀντίθετοι πρὸς τὰ καθήκοντα τῆς κομμουνιστικῆς ἀνατροφῆς. Τοῦτου ἕνεκα ἡ Κομμοσὸλ ὑποχρεοῖ τὰ μέλη της νὰ ἀγωνίζωνται κατὰ τῶν θρησκευτικῶν προλήψεων. Σεῖς, ὡς πεπεισμένοι ἄθρησκοι, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ πιστεύετε, ὅτι, τελούντες ἐν τῷ νῷ θρησκευτικὸν γάμον, δὲν διαπράττετε σοβαρὰν παράβασιν τοῦ Χάρτου τῆς Κομμοσὸλ; Τοιαύτη διαγωγή εἶνε ἀσυμβιβαστος πρὸς τὴν κομμουνιστικὴν ἠθικὴν καὶ τὸν τίτλον τοῦ μέλους τῆς Κομμοσὸλ. Ὑπάρχουν ἀκόμη ἐν τῇ χώρᾳ μας νέοι ποὺ δὲν ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τὰς θρησκευτικὰς προλήψεις. Φοιτοὺν εἰς τοὺς ναοὺς, τηροῦν τὰ τῆς λατρείας, πιστεύουν εἰς τοὺς χρησιμοδότας καὶ εἰς διάφορα σημεῖα. Πρέπει νὰ τοὺς καθοδηγῆτε μὲ ὑπομονὴν καὶ νὰ τοῖς ἐξηγῆτε τὴν ἀνοησίαν καὶ τὴν βλάβην τῶν θρησκευτικῶν προλήψεων. Τί θὰ σκεφθοῦν περὶ ὑμῶν οἱ νέοι—ἐπιλέγει τὸ περιοδικόν—ἂν ἐγνώριζον ὅτι ὄχι μόνον δὲν κατέστητε ἱκανοὶ νὰ μεταβάλετε τὰς πεποιθήσεις τῆς μελλούσης συζύγου σας, ἀλλὰ καὶ σεῖς ὁ ἴδιος, παρὰ τὰς πεποιθήσεις καὶ τὰς ἀρχάς σας, μετέβητε εἰς τὴν ἐκκλησίαν; Ὅα εἶπον: δὲν εἶνε μέλος πραγματικόν τῆς Κομμοσὸλ».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Archimandrite Meletios Comment l'Eglise de Grèce réalise son renouvellement spirituel. «L'Apostoliki Dhiakonia». Paris 1950 (σελ. 15, μετ' εἰκόνας τοῦ ἐν Ἀγίᾳ Βαρβάρα σχεδίου οἰκοδομικοῦ συγκροτήματος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας).

Θεοδώρου Δ. Μοσχονᾶ Ὑπομνηματογράφου καὶ Βιβλιοφύλακος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, Βυζαντινὸν Δίπτυχον: Βυζαντινὴ Ἀλεξάνδρεια. Ἀλεξανδρινὸς Κώδιξ. Ἀλεξάνδρεια 1950 (σ. 37).

Μ. Τριανταφύλλου Ἡ αἰδῶς ἐν διωγμῷ. Θεσσαλονίκη 1950 (σ. 39).

Γεωργίου Ποταμιάνου Οἰκονόμου, Δ. Θ., Τὸ τρίτον τεῦχος τῶν Ἀναμνήσεών μου ἀφιερωμένον εἰδικῶς εἰς τοὺς δύο ἥρωας υἱοὺς μου Γεώργιον καὶ Ἀγγελὸν πεσόντας κατὰ τοὺς πονηροὺς τοὺς καιροὺς ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος 1944—1945. Ἀθῆναι 1950 (σ. 32).

Ἀνδρ. Κ. Παπαγεωργακοπούλου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου, Ἡ χριστιανικὴ πίστις. Ἀθῆναι 1950 (σελ. 192).

Penh—Lewis—Evan Roberts ἄγγλων ἱεροποστόλων, Ὁ ἀόρατος πνευματικὸς κόσμος (τὰ πονηρὰ πνεύματα). Κατὰ μετάφρασιν καὶ διασκευὴν ὑπὸ Δημ. Ι. Μαγκριώτη. Ἐκδότης Ἀλ. Δρακόπουλος. Ἀθῆναι (σελ. 222).

Γεωργίου Ι. Κουρμούλη τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Γλωσσολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, Ἡ ἐκπολιτιστικὴ δύναμις τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης. Ἀθῆναι 1950 (σελ. 22).

Σωτήρη Σίπτη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Κασταλία Κρήνη, Ἐκλογὴ (1900-1950). Τόμος πρῶτος (σ. 209). Τόμος δεύτερος (σ. 220). Ἀθῆναι 1950.

Νικολάου Π. Παπαδοπούλου Πρωτοπρεσβυτέρου, Ἀγνωστοὶ κώδικες Μονῆς ἁγ. Θεοδώρου Ἀροανίας. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας». Ἀθῆναι 1950.

Ὁ παρ' ἡμῶν λίαν γνωστὸς διὰ τὴν ἐξειδικασμένην πρὸς τὴν βυζαντινὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ἀγάπην καὶ τὴν πολυετὴ αὐτῆς δόκιμον ἐπιστημονικὴν καλλιέργειαν κ. Σίμων Καρὰς ἀγγέλλει ἐπικειμένην τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἔκδοσιν σειρᾶς ὅλης μουσικῶν συγγραφῶν, ὧν θὰ προηγηθῇ ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ βασικὰ γνωρί-

σματα τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς», δι' ἧς καταδεικνύεται τὸ «ἀνεπιστήμον ἔργον τῶν ἀνατροπῶν τῆς μουσικῆς παραδόσεως τοῦ ἔθνους κανταδοποιῶν καὶ ἐναρμονιστῶν» διὰ τῆς ὑποδείξεως τῶν συνιστῶντων τὴν οὐσίαν καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς ἱερᾶς βυζ. μουσικῆς στοιχείων.

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ. Μητροπόλεις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Χρηρεουσὼν τῶν ἐνοριῶν 1) ἁγίου Ἀθανασίου Πρεβέζης, 2) Πλησιῶν, 3) Φλαμπούρων καὶ 4) Ἀηδονιάς· καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς θέσεις ταύτας ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν διὰ νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων συμφῶνως τῷ νόμῳ.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 1ῃ Αυγούστου 1950.

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Ἀ ν δ ρ ε α ς

Ἱ. Μητροπολις Σύρου, Τήνου, Ἀνδρου, Κέας καὶ Μήλου

Καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὁριζόμενα προσόντα καὶ ἐπιθυμοῦντας νὰ καταλάβωσι τὰς χρηρεουσὰς ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν ἱερῶν ἐνοριακῶν ναῶν 1) Παναχράντου Μυκόνου, 2) ἁγ. Γεωργίου Μπατοῖου Ἀνδρου, 3) ἁγ. Παρασκευῆς Βουνίου Ἀνδρου, 4) ἁγ. Ἰωάννου Ἐλεήμονος Καταβατῆς Σίφνου, 5) Παναγίας χωρίου Γαλανῆς Σερίφου, 6) ἱ. ναοῦ Σκλαβοχωρίου Τήνου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Ἐρμούπολει Σύρου τῇ 25 Ἰουλίου 1950.

† Ὁ Σύρου, Τήνου καὶ Ἀνδρου Φ ι λ ἄ ρ ε τ ο ς

Ἱ. Μητροπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης

Προκειμένου νὰ πληρωθῶσιν οἱ κεναὶ θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν ἱερῶν ἐνοριακῶν ναῶν: 1) ἁγίου Νικολάου Μεταμορφώσεως, 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου Πελεκάνου, 3) ἁγίου Νικολάου Πολυλάκκου, 4) ἁγίου Ἀθανασίου Ἀξιοκαστροῦ-Κλήματος, 5) ἁγίου Γεωργίου Κοιλαδίου-Ἀχλαδιᾶς, 6) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Κερασῶνος-Σπήλιου, 7) ἁγίου Νικολάου Λεύκης-Λιννάδων, 8) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Ὁμαλῆς-Γλυκοκερασιάς, 9) ἁγ. Νικολάου Κάτω Σιατίστης, 10) ἁγ. Ἀθανασίου Ἀγιάσματος-Ἀγίας Παρασκευῆς-Ἀγίων Θεοδώρων, 11) ἁγίας Παρασκευῆς Πολυκαστάνου, 12) Γεν. Θεοτόκου Σκαλοχωρίου, 13) Εἰσοδ. Θεοτόκου Ἀηλιά, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς θέσεις ταύτας καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 47 τοῦ Α. Ν. 2200)1940 ὁριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως ἡμῶν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Σιατίστῃ τῇ 30 Μαΐου 1950.

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἰ ἄ κ ω β ο ς

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΕΠΙΣΗΜΗ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΠΥΡΙΔΩΝ

† Ὁ Γόρτυνος - Μεγαλοπόλεως ΓΕΡΜΑΝΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης - Πέλλης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΪΣΣΗ

Τόποις «Φρίνικος» Λεωνάτου 4 Ἐν Ἀθῆναις